

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 11

V Celovcu, dne 14. marca 1957

Cena 1.50 šilinga

Naši besedi pravo mesto!

Vrhovno sodišče na Dunaju je razsodilo, da je v smislu člena 7 državne pogodbe slovenščina na Koroškem v slovenskih in jezikovno mešanih okrajih obenem z nemščino enakopraven uradni jezik.

Pri vsakem jeziku razlikujemo narečja in pismeni jezik. Običajno pismeni jezik ni govorni jezik. Tudi izobraženci v vsakdanjem življenju uporabljajo dialekt. Kadar pridem v nemško družbo inteligentov, slišim le malo knjižne nemščine. Če grem na ta ali drugi urad, se vrši ves razgovor v nekem nedoločnem krajevnem dialektu. Če pa sem na sodnji in poslušam, kako sodnik zaslišuje priče ali obtoženca, se mi zdi, slišim prav malo pismene nemščine. Tudi sodnik, državni tožilec ali advokat se mora posluževati dialekta, da se do dobra sporazume s pravnimi strankami. Sodnikova naloga in naloga državnega tožilca ter naloga advokata je, da se z vsemi, ki imajo na sodnji opravka, pravilno sporazume, da jih pravilno pouči in tudi po potreba izpraša. Če ti si v službi splošnosti, njihova dolžnost je, da razumejo tistega, ki je na zatožni klopi ali tistega, ki izpoveduje kot priča. Ni torej dolžnost, da priča izpoveduje v pismeni nemščini, ker te po navadi niti dobro ne zna, ni dolžnost obtoženca, da podaja svoja priznanja ali svoja zanikanja v pismeni nemščini, marveč je sodnikova dolžnost, da razume obtoženca in pričo tako kakor pač govori, da razume tudi dialekt ali narečje posameznika, s katerim ima opraviti.

Glejte, tako je tudi s slovenščino. Tudi Slovenci imamo pravico, da se na sodnji in na davkarji in pri vsaki upravni oblasti in vsakem uradu poslužujemo svojega materinega jezika, to se pravi tudi svojega domačega dialekta in uradnikova dolžnost je, da nas razume. Prav zaradi tega se bomo posluževali jezika tako, kakor nam je zrasel. Mi Slovenci imamo še podvojeno pravo do izjav in izpovedi v narečju, ker pač sola nam ni dala tega, kar je nemška šola dala Nemcem, ki pa — kljub šoli — v vsakdanjem življenju ne govorijo pismenega jezika.

Za nas Slovence ni nikakega povoda, da bi se sramovali svojega narečja, na naših narečjih sloni pismeni jezik. Če se danes tudi marsikdo spotika na tej ali drugi besedi, ki smo jo vzeli iz nemškega jezika, naj nas to nikakor ne moti, to vse je posledica nemškega šolanja. Koliko tujih latinskih, grških, francoskih in drugih izrazov imamo celo v pismeni nemščini in v nemških dialektih še prav posebno!

Prelat Podgorc je v nekem svojem delu ponazoril besedo „šribam“, ki je enako kakor schreiben nastala iz latinske scribere. Takih primerov je v nemškem in slovenskem jeziku mnogo. Hvala Bogu, da jih imamo! Sorodnost evropskih jezikov je velika za tistega, ki to sorodnost išče, za one pa, ki išče samo nasprotja in tujost, bo na razpolago prav toliko primerov.

Za vsakega Slovenca pa mora veljati danes zavest, da ima pravico do rabe svojega jezika in dialekta pri vseh uradih, na vseh sodnijah ravno tako kakor Nemeč. Ti si, prijatelj, ki plačuješ davke, ti si, ki izpolnjuješ do države vse svoje dolžnosti, zavedaj se, da imaš tudi pravice do države. Če mogoče danes krajevna napetost na Koroškem še eno ali drugo onemogočuje, pravica je na tvoji strani, državna ustava ti daje pravice in Vrhovno avstrijsko sodišče je tudi zavzelo edino pravilno stališče. Ne glavo med noge, glavo kvišku in zavest lastnih pravic mora usmerjati naše bodoče zadržanje!

Nihče ne more in ne sme pri tem pozabiti, da se bo v svojem lastnem jeziku najbolj utemeljeno in najbolj jasno zagovarjal in branil na sodnji; zadeva sodišča oziroma sodnika pa je, da ga bo razumel tudi

Poostrena strahovlada na Ogrskem

Po zadnjih vesteh iz Madžarske je Kadarjeva policija v minulih dneh zaprla veliko število ljudi v Budimpešti in v drugih manjših mestih države.

Na Dunaj so prispele vesti, da na podeželju vre ter da se Kadarjeva vlada boji izbruhov novih množičnih neredov. Bajje namerava sredi marca znova odrediti prepoved izhoda iz hiš ter zabraniti točenje alkoholnih pijač.

Po neki vesti britanske poročevalske agencije Reuter so bajje sovjetske oblasti prepeljale iz Romunije na Madžarsko Imreja Nagyja in njegove sodelavce v revolucionarni vladi. Po istih vesteh so pa njegove sodelavce razdelili v dve skupini in pričakujejo, da bodo nekateri njegovi nekdanji somišljeniki izpuščeni na svobodo, ker so si „premislili“ in nameravajo podpreti Kadarjevo vlado. Med temi bi naj bil tudi znani književni kritik in filozof George Lukacz. Nagy in tisti, ki so mu ostali zvesti, pa bodo po istih vesteh postavljeni pred sodišče, kot „sovražniki ljudstva in revolucije“, kljub temu, da je svojčas Kadar, ko so zapustili azil na jugoslovanskem poslaništvu v Budimpešti, obljubil, da Nagy in njegovi sodelavci zaradi njihove vloge v dneh upora ne bodo postavljeni pred sodišče.

Nek predstavnik madžarske vlade je tudi izjavil, da je obsodba kardinala Mindszen-

ty-ja še vedno „pravomočna“ in da bi ga takoj zaprli, čim zapusti poslopje ameriškega poslaništva, kamor se je bil zatekel ob napadu sovjetskih tankov na Budimpešto.

Madžarski in sovjetski vojaki so avstrijsko-madžarsko mejo praktično zaprli in beg svobodoljubnih Madžarov v Avstrijo je skoraj onemogočen. V noči od nedelje na ponedeljek je prišel čez mejo en sam begunec.

Nasserju raste greben

Egiptovska vlada je imenovala svojega civilnega guvernerja za ozemlje pri Gazi, ki so ga po umiku izraelskih čet zasedli policijski oddelki Združenih narodov. Ti so na zasedenem ozemlju prevzeli tudi civilno oblast. Zaenkrat Nasserjev „guverner“ še posluje v Kairu, toda imenovanje samo je povzročilo nove diplomatske težave.

Generalni tajnik Združenih narodov poskuša spraviti skregane nasprotnike skupaj, ameriška vlada pa premišljuje o tem, da z gospodarskimi sredstvi prisili vročekrvnega Egipčana k popuščanju. Washington tudi pravi, da Nasserju ne bodo dali nobene gospodarske pomoči, če bo nadaljeval s to politiko. (Glej več na drugi strani v političnem pregledu).

Volitve na Štajerskem

Minulo nedeljo so bile volitve v deželni zbor v sosednji Štajerski. Volilni rezultati so potrdili pričakovanja večine političnih opazovalcev, kajti v glavnem je razmerje med obema strankama ostalo enako in bosta predvidoma še naprej sodelovali v deželni vladi.

Obe glavni stranki sta povečali število mandatov v deželni zbor. Tako je Ljudska stranka (OeVP) od prejšnjih 21 poslancev narasla na 24, Socialistična stranka pa je k prejšnjim 20 sedežem pridobila še enega. Pridobitve obeh strank so šle v glavnem na račun „neodvisnežev“, ki so od prejšnjih 6 poslancev obdržali samo 3, komunisti so pa izgubili njihov edini mandat.

V sedanjih štajerski politični konstelaciji

Sovjetski atomski poskus

Ameriška vlada je minulo soboto objavila vest, da je Sovjetska zveza izvedla novo atomsko eksplozijo. Kmalu nato je tudi London to poročilo potrdil. Vremenske opazovalnice v obeh državah so zaznale zelo močne zračne valove, ki jih je mogla povzročiti samo eksplozija atomske bombe. Smer zračnih tokov pa kaže, da se je eksplozija zgodila v Sovjetski zvezi. Po ameriškem štetju je to že 18. sovjetska atomska eksplozija. Samo od avgusta lanskega leta do danes so Sovjeti izvedli pet atomskih eksplozij. Minuli ponedeljek so pa tudi v Moskvi izdali uradno poročilo o izvršeni eksploziji.

Tudi na Japonskem so zabeležili močne zračne tokove in zelo spremenljivo vreme v Srednji Evropi, ki je v zadnjih mesecih povzročilo številna srčna obolenja, utegne biti v zvezi z atomskimi eksplozijami.

tedaj, kadar govori dialekt, ker mora razumeti tudi nemškega kmeta in nemškega delavca in celo nemškega izobraženca, saj tudi govori v svojem narečju, pismeni jezik pa je samo v knjigi, na prižnici, na odru poklicnih gledališč ter v šolski uri, pa še tam ne vedno in povsod tako, kot bi moral biti.

Torej bodimo ponosni tudi na svojo domačo govorico, ki jo rabimo v vsakdanjem življenju!

Dr. Rudolf Blüml — papeški hišni prelat

Katoliška tiskovna agencija »Kathpress« poroča, da je Sv. stolica izvršila vrsto častnih imenovanj na področju krške škofije. Med novimi dostojanstveniki je tudi mil. kanonik krškega kapitlja in stolni sholastik dr. Rudolf Blüml, ki je bil imenovan za papeškega hišnega prelata.

Prevz. g. škof dr. Jožef Köstner je minuli petek v okviru posebne slovesnosti novoimenovanim dostojanstvenikom izročil listine o imenovanjih.

Uglednemu rojaku iskreno čestitamo k visokemu odlikovanju!

- KRATKE VESTI -

MANJ BREZPOSELNIH imamo v Avstriji kot lani ob istem času, poroča avstrijska poročevalska agencija (APA). Po uradnih statistikah je bilo pri delavskih uradih prijavljenih 211.000 brezposelnih, od tega 65 odst. moških. V primeri z januarjem se je število nezaposlenih zmanjšalo za 7.300 oseb. V primeri s februarjem leta 1956 pa je sedanje število nezaposlenih celo za 12 tisoč oseb manjše. To so številke, ki veljajo za vso državo. Na Koroškem pa se stanje od lani na leto ni spremenilo in je bilo pri delavskih uradih zabeleženih 22.230 oseb, ki iščejo delo. (Nekateri ga niti ne iščejo s posebno vnemo, ampak so se prijavili pri delavskih uradih zato, da vlečejo brezposelnostno podporo.)

ČLANSTVO DELAVSKIH ORGANIZACIJ (sindikato) se je povečalo od 1.054.855 v januarju minulega leta na 1.427.301 oseb, to je za 2,1 odst. Okrog 73 odst. članstva tvorijo moški, poroča Avstrijska delavska zveza (OeGB) v svojem letnem poročilu. Najmočnejša v njej včlanjena strokovna skupina so kovinarji (260.000 članov) sledijo ji gradbeni in lesni delavci (188.000), nato zasebni nameštenci (184.000). Sedin včlanjenih poklicnih skupin ima po nad 100.000 članov.

KOMUNISTI SO BILI PORAZENI pri volitvah na Islandiji. Izgubili so večino v delavski organizaciji industrijskih delavcev, ki je bila dobrih 15 let njihova najmočnejša trdnjava.

VEČ DIAMANTOV KUPUJEJO ljudje, beremo v poročilu angleške družbe De Beers, ki ima monopol nad svetovnim trgovom s temi dragocenimi kamni. V letu 1956 so prodali po vsem svetu za 4,5 milijard surovih diamantov, kar pomeni dva in polkratno povišanje v primeri z letom 1948. Največji odjemalec so Združene države, ki so pokupile 80,4 odst. vsega blaga te vrste in sicer predvsem diamante, ki jih zaradi njihove trdote uporabljajo kot konice vrtnalnih strojev. Zaradi povečanega povpraševanja po diamantih so se njihove cene dvignile za 7 odstotkov. Doslej je bil glavni proizvajalec diamantov Južna Afrika, toda po najnovjših vesteh iz Moskve so bajje v Sibiriji odkrili ležišča, ki se po bogastvu morejo kosati z južnoafriškimi. Ako se bo tudi prva proletarska država sveta vrgla na proizvodnjo tega najbolj aristokratskega kamenja, bo s tem padel eden izmed zadnjih angleških monopolov.

govih učencev iz Koroške, ki so mu podarili knjižni dar s slovenskim posvetilom, kot znak njihove posebne zahvale. Univ. prof. Matl je vedno z veliko pozornostjo in objektivnostjo zasledoval koroške zadeve ter bil izkušen in dobrohoten mentor svojim koroškimi učencem pri znanstvenih obravnavah naše deželne problematike.

Univ. prof. J. Matl — 60-letnik

Minulo soboto je v Gradcu praznoval 60-letnico rojstva univerzitetni profesor in dekan ondotne filozofske fakultete dr. Josef Matl, slavist mednarodnega slovesa in priznan strokovnjak za vprašanja jugovzhodne Evrope.

Ob tej priložnosti se je zbrala v slavnostni dvorani gradiča Meerschein v Gradcu družina njegovih prijateljev, pa tudi lepo število bivših ter sedanjih slušateljev slavističnega seminarja ter inštituta za tolmače, ki jih jubilat želi dolga leta z uspehom voditi.

Profesor dunajske univerze dr. H. F. Schmid je v svojem slavnostnem govoru orisal osebnost in delo prof. Matla, pa tudi rektor graške univerze prof. Kratky je v svojem nagovoru poudaril slavljenčeve zasluge za znanstveni sloves graškega vseučilišča.

Med hvaležnimi učenci prof. Matla so predstavniki številnih narodov in vsak mu je v svojem materinem jeziku izrazil čestitke in zahvalo.

Proslave se je udeležila tudi skupina nje-

Politični teden

Po svetu . . .

Izraelci so izpraznili pas pri Gazi

in za njimi so vkorakale v ta sporni pas „policijske čete“ Združenih narodov. Že pri umiku izraelskih čet je v dotlej sorazmerno mirnem mestu Gazi prišlo do krvavih izgrediv, pri katerih je bilo mrtvih nekaj izraelskih vojakov in nekaj Arabcev.

Zaenkrat je področje pod vojaško oblastjo Združenih narodov in egiptovski civilni uradniki niso smeli prevzeti uprave sporne ozemlja. To je dosegel Izrael s svojim vztrajnimi zahtevami po garancijah, da Gaza ne sme znova postati izhodišče napadov na izraelsko ozemlje.

Pa tudi policijske čete Združenih narodov nimajo kaj prijetnega življenja v Gazi, kajti egiptovski hujskači ščuvajo Arabce proti zasedbeni oblasti in minulo nedeljo je množica napadla straže Združenih narodov.

Izraelske čete so tudi izpraznile oba majhna otočka v Tiranski ožini pred zalivom Akaba. Tudi tam so jih nadomestile čete Združenih narodov.

Sueški prekop delno uporabljev

Istočasno pa je egiptovska vlada v Kairu naznanila, da je Sueški prekop že ploven za majhne ladje z nosilnostjo do 500 ton, a čez tri tedne bo prekop ploven tudi za večje ladje. Egiptovska vlada je naznanila, da bo plovba po prekopolu dovoljena ladjam vseh narodov, razen Izraelu, s katerim se Egipt nahaja formalno še v „vojnem stanju“. Pogoj za plovbo pa je, da prizadete ladje plačajo Egiptu prevoznino. Kot znano, Velika Britanija in Francija ni priznala Nasserjevega podržavljenja Sueškega prekopa. V Londonu in Parizu so že poudarili, da je Nasserjev predlog zanje nesprejemljiv. Amerika in Kanada predlagata, da naj prevozne takse razdelijo na dva dela: polovico naj pripada takoj Egiptu kot upravitelju prekopa za vzdrževalne stroške, druga polovica pa bi naj bila naložena na poseben račun pri Mednarodni banki tako dolgo, dokler ne bo sueško vprašanje dokončno rešeno.

Računajo, da bo kljub začetni ostrini tudi Nasser moral počasi nekoliko popustiti. Z umikom izraelskih čet je izgubil zadnji izgovor za svoje zahteve in nacionalistično gonjo, po drugi strani pa je notranji gospodarski položaj v Egiptu sila slab. Zapora Sueškega prekopa je tudi zelo hudo prizadela vso gospodarstvo, posebno izvoz bombaža, glavnega zunanjetrgovinskega blaga, ki je doslej povečini šel v Veliko Britanijo. Cene v Egiptu so se zelo dvignile in življenjski stroški so se vsled tega povišali. Zato je Nasserjeva priljubljenost pri širokih plasteh prebivalstva zelo upadla. Tudi med Nasserjevimi ožjimi sodelavci so nekateri začeli kovati zarote proti prenapetemu voditelju. Zaradi tega je v zaporu njegov propagandni minister major Salem. Nasser, ki se ima za umik anglo-francosko-izraelskih čet zahvaliti ameriški politiki, pa še vedno obrača oči proti Moskvi, da bi na ta način pripravil Amerikance k večji dareljivosti.

Jugoslavija gleda na Zapad

Spričo poslabšanja stikov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ter njej še zvestim satelitom v Vzhodni Evropi, se je jugoslovanska politika začela znova preusmerjati proti Zapadu. Jugoslovanski zunanji minister Popović je te dni odšel na obisk v Belgijo, kjer bo imel važne razgovore z belgijskim zunanjim ministrom Spaakom, ki je socialist po strankarski pripadnosti, sicer pa prepričan pristaš evropske združitve. Povrh tega je generalni tajnik Atlantskega pakta. Zato bodo razgovori obeh državnikov nesporno presegali okvir stikov med obema državama.

V Veliki Britaniji pa se mudi ta teden delegacija jugoslovanskega parlamenta pod vodstvom Moše Pijade. V zadnjem času je jugoslovanska zunanja politika zavzemala precej sovražno stališče proti Veliki Britaniji, posebno v času sueške krize. Zato bi naj bil namen tega prijateljskega obiska, da zbrise z izjavami novega prijateljstva stare neprijetne vtise.

Iz Washingtona javljajo, da se ameriška vlada bavi z načrtom preureditve ameriške pomoči Jugoslaviji. Doslej je namreč ta obstajala povečini v dobavi živil in drugega potrošnega blaga, ki je šlo za najnujnejše potrebe jugoslovanskega prebivalstva. Industrijsko izgradnjo pa je jugoslovanska vlada nameravala izvesti pretežno s pomočjo Sovjetske zveze in Vzhodne Nemi-

čije. Toda zaradi ideoloških preprirov med Moskvo in Beogradom, ki so se v zadnjem času zelo poostriili, je postalo očitno, da kljub že sklenjenim in podpisanim pogodbam iz te moke ne bo kruha. Zato obrača Jugoslavija svoje poglede znova na Zapad, kajti s temi državami se je moč pripraviti, obenem pa prejemati pomoč, le da je pogodba podpisana. Znova so se pojavile tudi govornice o potovanju predsednika Tita v Združene države prihodnje jesen. Po novih načrtih bi naj Amerika nudila Jugoslaviji tudi znatnejša dolgoročna posojila za razvoj industrije.

Avstrija hladna do Jugoslavije

V zvezi z zunanjepolitičnim govorom Kofče Popoviča pred jugoslovansko zbornico, v katerem je med drugim poudaril tudi željo po poglobitvi prijateljskih odnošajev z Avstrijo, je avstrijsko časopisje zavzelo precej hladno stališče. Po vesteh iz vladnih krogov zvezni kancler Raab ne namerava zaenkrat potovati v Beograd, dokler jugoslovanska vlada ne izjavi pripravljenost za plačilo primerne odškodnine za zaplenjeno avstrijsko premoženje na jugoslovanskih tleh.

. . . in pri nas v Avstriji

Sporazum med zdravniki in bolniškimi blagajni ne velja pa za zobozdravnike

Med predstavniki bolniških blagajn in zvezno zdravniško zbornico je prišlo do sporazuma o zvišanju zdravniških honorarjev za splošne in specializirane zdravnike za okrog 14 odstotkov. S tem je bil urejen spor, ki se že vleče mesece. Ni pa še urejen položaj med zobozdravniki in bolniškimi pogodbami.

V znamenju volitev državnega predsednika

je stala minuli teden besedna borba med glavnima nasprotnikoma — sicer pa partnerjema v vladi — socialisti in Ljudsko stranko. Dejstvo stalnega, nezadržljivega naraščanja cen je postalo naravnost kronično vprašanje avstrijske notranje politike v zadnjih mesecih, vendar je neposredni povod za novo poostritev prepira o mezdah in cenah dal sklep pivovarniškega kartela, da poviša cene pivu. Toda komaj dober teden so se industriji veselili novega povišanja, pa je vmes posegel zvezni kancler in pripravil pivovarnarje k preklicu povišanja. Socialistični tisk je iz povišanja začel kovati lep dobiček. Podkancler Schärff je posvetil poseben govor perečemu vprašanju med in cen ter vzel v zaščito delavce in delavske organizacije. Dejal je, da ni res, da mora vsako novo povišanje plač povzročiti novo povišanje cen. V resnici povišujejo cene industriji, ker se nočejo odpovedati visokim zaslužkom.

Zvezni kancler pa je dejal, da so večkrat krivi oboji, industrijalci in delavske organizacije. Slednje zahtevajo čezmerna povišanja plač, na katere potem industrijalci kaj hitro pristanejo, računajoč, da bodo potem

Mnenje, ki mu ni moč oporekati

Dunajski dopisnik ljubljanskega dnevnika „Slovenski poročevalec“ piše o položaju slovenske manjšine na Koroškem in Hrvatov na Gradiščanskem v zvezi z izjavo zveznega zunanjega ministra o Južni Tirolski naslednje:

Zunanji minister se je izrazil tudi za realistično reševanje vprašanja Južne Tirolske, ki postaja vse bolj in bolj čustveno. Toda „v interesu odnosov med Italijo in Avstrijo in evropsko integracijo je skrajni čas, da se to vprašanje reši. Potrebno je naglo ukrepanje, kajti sicer bi lahko nastal položaj, ki ni zaželen. Z dobro voljo pa je mogoče najti zadovoljivo rešitev,“ je dejal Figl.

V njegovi pripombi je očitna tiha grožnja, sicer pa ji načelno ni kaj oporekati, *kvečjemu v toliko, da bi bilo razumevanje, ki ga imajo na Ballhausplatzu za probleme svoje manjšine v Italiji, zaželeno tudi za manjšine v Avstriji.*

Prav zadnja številka glasila gradiščanskih Hrvatov „Naš tajednik“ se dotika tega vprašanja. Hrvati se že dalj časa potegujejo za sprejem pri vicekanclerju dr. Schärffu, da bi mu zastopniki hrvatskega kulturnega društva razložili potrebe in želje svoje manjšine. Po letu dni je prišel odgovor, da so za to vprašanje pristojni župani hrvatskih občin, s katerimi se je že razgovarjal, sicer pa se mu zdi, da izven tega kroga, ki je *edini*

itak zvišali cene in spet tako prišli do svojih zaslužkov. Zato je kancler govoril o „skupni zaroti“ obeh zastopstev kategorij proti širokim slojem prebivalstva. Vsekakor je pivo predmet široke potrošnje in bi se neugodni vpliv tega zvišanja utegnil pokazati pri predsedniških volitvah, zato je kancler energično pritisnil na svoje prijatelje industrije.

Borili se bodo samo vojaki

je minuli teden izjavil državni tajnik v obrambnem ministrstvu dr. Stephani. Napovedal je izdajo novega zakona o oboroženi obrambi države. Ta zakon bo moral vskladiti potrebe obrambe naših državnih meja s sredstvi, ki jih imamo pač na razpolago. Dejal je, da je vojaški položaj malih držav spričo ogromnih moči velikih vesil zelo težak. Toda bistvo obrambe je v tem, da mora nasprotnik računati z voljo prebivalstva, da se bo kršitvi državne integritete z vsemi sredstvi uprlo. S tem pa ni rečeno, da v primeru vojne postane vsak prebivalec avtomatično vojak, je pojasnil državni tajnik. Po avstrijski ustavi je dolžnost obrambe državnih meja naložena le zvezni vojski in torej ne tudi civilnemu prebivalstvu.

To pojasnilo je bilo v toliko potrebno, ker so se v zvezi z izjavami obrambnega ministra Grafa na višku madžarske krize, češ da bi naj vsak Avstrijev bil izvežban za protitankovskega borca, izzvale neutemeljene govornice, da bo vso avstrijsko prebivalstvo militarizirano.

Pri nas na Koroškem

pa je zbudila veliko veselje vest z Dunaja, da je finančni odbor državnega zbora vstavil v proračunski zakon določbe o posebnih davčnih olajšavah za industrijo na južnem Koroškem in v zveznih deželah, ki so bile svojčas pod sovjetsko zasedbo. Tako so določene posebne davčne olajšave za industrijo na ozemlju južno od Drave in Zilje prav do državne meje in v sodnem okraju Velikovec. Ta pas se pa potem preko sodnega okraja Volšperk razteza še naprej na obmejni pas na štajerskem. Deželna vlada v Celovcu je sicer predlog vzela z odobravanjem na znanje, vendar pa je soglasno izjavila, da je ne zadovoljuje popolnoma ter zahtevala od zvezne vlade, da vključi v privilegirani pas tudi okraja Celovec-podeželje in Šmohor. Razveseljiva je lepa soglasnost o obsegu dvojezičnega ozemlja vsaj glede davčnih olajšav za industrijo, ki je izključno v nemških rokah. Nobenih davčnih olajšav pa ni predvidenih za kmetijstvo na tem dvojezičnem ozemlju, čeprav je to glavna gospodarska panoga tega ozemlja. Kmetje so pač pretežno — „dvojezični“.

Jugoslovanski protest v Rimu

Jugoslovanska vlada je preko svojega veleposlanika v Rimu dr. Černeja izvedla formalno demaršo pri italijanski vladi v zvezi z novim osnutkom zakona o šolstvu v Gorici in Trstu ter izrazila nekatere svoje ugovore.

Prosvetni minister Rossi je nato sklical posvetovanje strokovnjakov, na katerega sta bila povabljeni tudi predstavnika slovenskih šolnikov dr. Budal iz Trsta in dr. Mašera iz Gorice.

SLOVENC

doma in po svetu

Prireditve Ameriško-slovenske lige v Clevelandu

Konec januarja je Liga slovenskih Amerikancev priredila zborovanje v veliki dvorani ondotnega Slovenskega narodnega doma. Po pozdravnem govoru predsednika Mr. Matta Intiharja je spregovoril dr. Miha Krek, ki je podal svoje vtise z večtedenskega potovanja po Evropi, ko se je v minulem novembru podal na mednarodni kongres krščanskih demokratičnih strank v Parizu. Ob tej priliki je obiskal tudi Rim, a spotoma se je ustavil še na Primorskem in Koroškem v prihodnjem desetletju preje okrepljen kot oslabljen, kot poroča „Ameriška domovina“.

Poročilo govornika so navzoči pazljivo poslušali kljub temu, da je trajalo okoli poldruge uro. „To je vsekakor znamenje, da se tukajšnji slovenski rod za svoje brate onstran morja še vedno v dokajšnji meri zanima,“ piše isti list. Sledila je vrsta pesmi, ki jih je zapel Slovenski oktet in igrokaz „Izposojena rodbina“.

Baragova proslava v Kanadi

Slovenski misijonski krožek v Torontu je zadnji nedeljo v januarju priredil v župnijski dvorani akademijo na čast slovenskemu misijonskemu škofu Baragi. Pestri program je med drugim vseboval tudi deklamacijo na čast velikemu misijonarju, katero sta predvajala dva slovenska dečka in en Indijanček v svoji slikoviti noši. Baraga je po večletni duhovniški službi v Sloveniji odšel misijonarit med Indijance v Ameriki in Kanadi. Zanje je spisal tudi prvi slovar in slovnico indijanskega jezika. Igralska družina je nato podala Plestenjakov igrokaz „Baragov križev pot“, ki kaže značilne dogodke iz življenja slovenskega misijonarja, ki je umrl v sluhu svetosti. Sedaj so v teku prizadevanja, da dosežejo njegovo proglasitev za svetnika.

† Josip Puhelj

Konec februarja je v Trstu umrl Josip Puhelj, kremenit Slovenec in eden izmed najbolj upoštevanih strokovnjakov tržaškega gospodarstva sploh. Po končani srednji šoli se je posvetil bančni stroki in je po prvi svetovni vojni bil prokurist Ljubljanske kreditne banke v Gorici. Kmalu pa se je preselil v Trst in postal ravnatelj Trgovsko-obrtne zadruga, ki je po likvidaciji podružnic ljubljanskih bank na tedanjem italijanskem ozemlju postala najpomembnejši slovenski denarni zavod v Trstu.

Večkrat je bil v zaporu, najprej pod fašisti, pozneje pa tudi pod nemško zasedbo. To trpljenje mu je izpodklopalo zdravje in ga spravilo v prezgodnji grob.

Kljub svojim obsežnim gospodarskim interesom pa je pokojni vedno z zanimanjem sledil slovensko kulturno in politično življenje. Bil tudi med soustanovitelji „Slovenske demokratske zveze“ in lista „Demokracije“ v Trstu. Izredno veliko število pogrebcev vseh političnih smeri je pokazalo priljubljenost tega moža, ki je ljubil delo v skromnosti.

Slovenec, predsednik dobrotelne akcije rdečega križa v Chicagu

Kot poroča „Ameriška domovina“ v svojem angleškem delu, je bil rojak dr. Lujo Leskovar imenovan za predsednika letošnje akcije za zbirke Rdečega križa za središče vele mesta Chicaga (S. W. Central Area). Dr. Leskovar je tudi tajnik Združenja gospodarstvenikov v Central Cermak Area v Chicagu ter predsednik slovenskih radijskih oddaj v Chicagu, ki jih vodi s svojo soprogo. Obenem je tudi član odbora meščanov, ki mu načeljuje mestni župan Daley.

Plečnikova razstava na Dunaju

Rektor Akademije za likovne umetnosti na Dunaju je povabil slovensko Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani, da sodeluje pri pripravi posebne razstave treh velikih arhitektov, ki so delovali na Dunaju: Wagnerja, Loosa in Plečnika. Slovenska Akademija je vabilo sprejela in poverila univ. prof. Franceta Steletu izbiro in pravno potrebne materiale za razstavo. Je to vsekakor zelo pomembna počastitev slovenskega mojstra, ki je večji del bogastva svojega genija daroval trem prestolnicam: Ljubljani, Dunaju in Pragi.

GONJA PROTI SLOVENŠČINI

ista pred sto leti in danes

V zadnjih dneh znova opažamo v gotovem nemškem časopisu ojačeno gonjo proti Slovincem in slovenščini. Sprožila jo je razsodba Vrhovnega sodišča o neposredni izvršljivosti člena 7. odst. 3, po katerem je naš materin jezik poleg nemščine enakopraven uradni jezik v sodnih in upravnih okrajih Koroške in Štajerske s slovenskim ali mešanim prebivalstvom. Isto velja za hrvaščino na Gradiščanskem. V protirazlagu in razloge raznih „domovinskih služb“ se ne bomo spuščali, ker je škoda papirja. Spodaj ponatiskujemo samo dokument, ki je star dobrih 100 let in kaže, kako daleč so „bratiteljci germanstva“ za časom. — Po letu 1848 je namreč izšlo več zakonov, ki so odredili enakopravnost slovenščine v tedanji Koroški, kronovini avstroogrške monarhije. Vodilni funkcionar pri Plajberški premogokopni družbi pl. Jakomini je leta 1850 zapisal naslednje:

„V smislu cesarske odredbe o razglašanju zakonov in uredb morajo biti le-te objavljene v obeh deželnih jezikih in je slovensko besedilo prav tako avtentično kot nemško (ima isto veljavo, op. prev.).

Ako sedaj Slovenci na Koroškem zahtevajo, da so vsi zakoni in urede, ki izidejo v tiskani obliki, objavljene tudi v slovenskem knjižnem jeziku, kot se to pri Uradnem listu deželne vlade redno in točno izvaja, imajo do tega popolno pravico in ne terjajo nič drugega, kot da služabniki države... izpolnjujejo povelje vladarja. Sleherno izbegavanje popolne izvršitve, sleherno obiranje, češ da tega itak ni treba izvršiti ali da izvršitev ni neobhodno potrebna, je zločin proti cesarskemu povelju in zločin proti dolžnosti poslušnosti, ki jo nalaga zakon. Ni tudi treba več spraševati, ali so le posamezniki, ki v imenu vseh pripadnikov istega plemena zahtevajo tako izvrševanje. Vsakdo ima pravico do tega in tudi nemški Korošec, ki uvidi, kaj današnji položaj neodložljivo zahteva, se bo tej zahtevi priključil.

Popolnoma odveč pa je trditi, da izobraženi Slovenec itak zna nemško, da pa neizobraženi ne zna brati ne nemško in ne slovensko („windisch“, pravi na večjih mestih Jakomini, kajti takrat še ta izraz ni imel tako izrazitega političnega prizvoka kot danes, op. prev.). Neresnica je tudi, da Slovenci (Windische) v naši deželi ne žele objave zakonov v slovenščini, ker jih itak ne znajo brati, kajti slovenski (windische) molitveniki, vzgojno čtivo, koledarji in po-

dobno brez mnogega prerekanja zlahka dokazujejo prav nasprotno.“

Nato pisec navaja za primer tedanjo štajersko, kjer so bile podobne narodnostne razmere kot na Koroškem. Tam so izhajali vsi zakoni in odredbe v obeh deželnih jezikih in jih „vsi Slovenci (Wenden) tudi na Koroškem prav tako dobro razumejo“ kot na štajerskem. „Da pa manjkajo uradni izrazi,“ nadaljuje pisec; „in si je treba nekatere pojmovne izraze sposoditi iz drugih jezikov — in sicer iz nemščine — je prav tako samo po sebi umevno, kajti težko najdete tudi v nemščini kako tiskano uredbo, v kateri ne bi bilo, da, v kateri ne bi kar mrgolelo, izrazov iz tujih jezikov in sicer iz latinščine, grščine in francoščine.“

Vsi ugovori se pri natančnejšem razmotrivanju razblinijo v nič in tisti, ki ugovarjajo in se upirajo proti temu, da bi bila vladarjeva beseda nemoteno uresničena med Slovinci na Koroškem, podobno kot je na štajerskem in Kranjskem, ter jo poskušajo spraviti v slabo luč, niso nič drugega kot hujskači in sejalci nemira. — Bodite pravični proti drugim, ako hočete zase zahtevati enako ravnanje...“ pravi Jakomini.

Sestavek je izšel v „Deutsche Monatschrift“ (leta 1850). Posneli smo ga po knjizici dr. Joška Tischlerja „Die Sprachenfrage in Kärnten vor Hundert Jahren und heute“, ki jo je pred kratkim izdal „Narodni svet Koroških Slovencev“ v Celovcu in je zbudila v nemških krogih zelo živahen odmev, kot je bilo razbrati posebno iz dnevnega tiska na Koroškem in drugod.

Medved je kralj jugoslovanskih gozdov

Ko je pred časom prišel preko Karavank nek medved samotar iz Slovenije, je o tem redkem gostu pisalo vse tukajšnje časopise in veliko je bilo veselje domačih lovcev, ko je kosmatinec sklenil, da se za nekaj časa pri nas ustavi.

Na pobudo lovskih krogov so oblasti južnega gosta takoj vzele pod svojo zaščito. Mirno sme počenjati, karkoli se mu zljubi. Če se mu zahoče zelene hrane, so mu lepo obdelane njive s svojim bogastvom na razpolago, a kadar si zaželi mesa, lahko izbira med drobnico in govedino. Zakol mora seveda izvršiti sam. Ni mu pa treba kmetov, ki so polja obdelali in živino zredili, nič vpraševati in nihče, bodisi kmet, bodisi lovec, mu ne sme skriviti niti lasu, a to je — niti kocine. Lovska društva so se namreč obvezala, da bodo povzročeno škodo porav-

nala. Izgleda pa, da je južni gost precej skromen, kajti doslej še ni bilo slišati o kakih večjih škodi.

Pri nas je medved že zdavna izumrl, kot v večini zapadno-evropskih držav. V znatnejšem številu se še zadržuje v karpatskih gozdovih, v španskih Pirenejih ter na severu in norveških, švedskih in finskih gozdovih. Da je medved doma v Rusiji, to se razume samo po sebi. Pa tudi v Jugoslaviji je kosmatinec zelo razširjen. Po neki uradni statistiki živi v jugoslovanskih gozdovih okrog 2500 do 3000 medvedov, ki so pod oblastveno zaščito. Odstrel je dopusten samo na podlagi posebnega dovoljenja in proti plačilu precej visoke takse. Za domačine znaša ta od 1000 do 15.000 dinarjev, za tujce pa isto vsoto v dolarjih. Lani so v Jugoslaviji odstrelili deset medvedov. Tudi v kočev-

skih gozdovih na Slovenskem je znatno število medvedov.

Med vojno je medvedji rod zelo trpel. Prvič, kosmatinec ljubi gozdni mir, med vojno pa je v jugoslovanskih gozdovih bilo vse drugo kot mirno. Po vojni je bil medved zaščiten in se je kmalu lepo razplodil, tako da je ponekod postal prava nadloga za kmete, katerim uničuje poljske nasade in trga živino. Zato so posebno v južnih predelih države kmetje sila razjarjeni in pripravljajo krvoločne naklepe proti „prijatelju“

Iznajdba, ki je preobrazila svet

Kako je nastala prva gumijasta zračnica

Med mnogimi ljudmi, ki danes drvijo po širokih gladkih cestah v avtomobilih na gumijastih kolesih, le redkokateremu pride na misel, da je komaj sedemdeset let stara iznajdba gumijastih zračnic, ali kot pravijo pnevmatik. Najprej so služila kolesarjem, nato pa tudi avtomobilom. Pred nekaj dnevi je umrla v Londonu hčerka iznajditelja pnevmatik, gospa Jean McClintock-Dunlop. To ime, bo pa vsakemu lastniku motornih vozil marsikaj povedalo, kajti Dunlop je ime ene izmed največjih tovarn avtomobilskih gum na svetu. Stara gospa je pred smrtjo napisala spomine na nastanek zračnice:

Pravzaprav se je treba zahvaliti mojemu bratu Johnyju, da je oče prišel na misel gumastega kolesa. Moj brat je bil dobil v dar tricikelj in nekoč je, ne da bi si pri tem kaj posebnega mislil, dejal očetu, da bi mu naj on sedaj, ko je v pokoju, za njegov tricikelj naredil najhitrejša kolesa na svetu. Potem ni dal očetu več miru in po cele dneve sta se oba zadrževala v spalnici. Spominjam se še, da je mati čez nekaj dni, ko je odkrila nered v tej zasilni „delavnici“, bila vsa iz sebe. Povsod so ležali kosi platna, kepe gumija, lim, les, škarje in drugo vsemogoče orodje. Skoraj bi jo bila zadela kap, ko je nekega dne odkrila v kopalnici dolge kose ameriškega bresta. Ta les je ležal v kopalni kadi, ki je bila polna vode, da se je navzel vode, kajti potem ga je bilo moč lažje upogibati. Kmalu je bila vsa hiša narobe, a moj oče je vedro in nemoteno delal naprej.

Težko se danes zamislim nazaj v težave, ki jih je moral oče premostiti pri svojem iznajditeljskem delu, da ne govorim o posmehu in sočutnemu pomilovanju sosedov in strokovnjakov, ki ga je moral prenašati. Toda njega ni to prav nič spravilo s tira, kajti neomajna premočrtost pri zasledovanju določenega cilja je bila temeljna značilnost očetovega značaja.

Večkrat sem sama slišala mnenje, da je treba pripisavati iznajdbo gumaste zračnice zgolj srečnemu slučaju in trenutni domislici. Toda iz lastne izkušnje lahko povem, da to ni res. Že izza ranih mladostnih let se je moj oče zanimal za znanstvena in tehnična vprašanja. Prav posebno se je bavil s cestnim prometom. Kmalu je spoznal, koliko moči in brzine gre v izgubo zaradi slabih cest v tedanjem času. Zato je premišljeval o konstrukciji koles s prožnimi žicnicami, posebnimi vzmetmi in podobno. Toda takrat mu je manjkalo časa za poskuse in preiskave, kajti živinozdravniška praksa je jemala v zakup ves njegov čas.

Šele ko je na stara leta stopil v pokoj in odšel na Severno Irsko, se je mogel znova posvetiti svojim mladostnim načrtom. Tako

njihovih koruznih njiv in ovac. Celo uradna „Ljudska pravica“ jemlje medveda, ki mu daje naslov „kralj gozdov“, v zaščito ter ga zagovarja, češ da „je pravzaprav dokaj miroljuben in prav gotovo manjši škodljivec kakor mnogi drugi“. Za primer navaja volkove, ki vsako leto raztrgajo več tisoč glav živine, pa se nihče še ni spomnil, da bi organiziral pohode nanje, čeprav daje država za vsakega ustreljenega volka precejšnjo denarno nagrado. Spričo tako vplivne zaščite medvedom v Jugoslaviji ne grozi nevarnost iztrebljenja.

se je bavil z mislijo, da bi se dalo napolniti gumijasto cev s stisnjenim zrakom ter jo napeti na zunanji obod kolesa. Preko nje pa potegniti odpornejši „plašč“ iz platnene tkanine, ki je prepojena z gumo.

Natančno mi je še v spominu dan, ko je moj oče preizkusil svojo prvo pnevmatiko na domačem dvorišču. Vzel je dve kolesi. Eno je bilo navadno kolo, ki so ga bili sneli s tricikla. Drugo je pa bila lesena okrogla plošča, na katere zunanji rob (obod) je oče napol svojo pnevmatiko, a zaščitil in pritrdil jo je še s „plaščem“ iz platna. Pnevmatiko so napolnili z zrakom z Johnyjevo črpalko (pumpo) za nogometno žogo. Ko je bila cev dovolj trdna, so ventil zavezali z vrvico, kot delajo dečki še danes pri nogometnih žogah.

Oče je potem vprašal svojega nejevernega prijatelja Johna Caldwella, katero kolo bo po njegovem mnenju hitreje teklo. Seveda kolo tricikla, je menil prijatelj. Potem so obe kolesi postavili v isto vrsto in ju potočili po ravnih tleh dvorišča. Kolo tricikla se je sredi dvorišča prevrnilo na tla in obležalo, a lesena obla z gumijastim obročem pa je veselo tekla naprej in se zaleta v nasprotni zid dvorišča, tako da jo je vrglo nekaj metrov nazaj.

Kmalu je imel moj brat Johny na svojem triciklu gumijaste zračnice. Treba je bilo rešiti še samo vprašanje pritrditve zračnice na kolo. Iz kovinastih trakov je potem oče skoval kolesne obroče in jih ob robovih ukrižal tako, da so trdno držali nanje napeto zračnico, podobno, ko je to še danes pri dvokolesih (bicikljih).

Nato je obdal to zračnico s preobleko iz najmočnejše jadvovine. Kmalu je bil moj brat najhitrejši kolesar v bližnji in daljnji okolici.

Očetovo kolo so potem tudi temeljito preizkusili. Vzdržalo je 4000 kilometrov brez luknje. Začel se je njegov zmagoviti razvoj; moj brat Johny takrat, ko je hotel od očeta kolo, s katerim bo prekosil vse svoje tekmece, tega gotovo ni pričakoval.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

130

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Izprva je polagala nova šola glavno pozornost na to, da se nauče otroci brati, in na veronauk, dočim na pisanje se niso polagali velike pažnje in še manj na računstvo. V kmečkih trivialkah so zato dolgo let uporabljali zgolj abecednike, malo (prvo) berilo in katekizme. Prvotna oblika abecednikov so bile t. zv. „t a b l i c e“ („Table teh puštavov“, „plattelof“, abecedika i. dr.; nemško so jih nazivali tudi „Namenbüchlein“). Obsegale so izprva le po par listov z raznimi oblikami črk in z vajami za zlogovanje. Te so polagoma razširjale, tako da so nastali iz njih prvi pravi abecedniki, ki so jih na Koroškem in na štajerskem večkrat nazivali tudi s srbskim imenom „b u k v a r“. Ker je obstajal ves računski pouk dolgo let le v „numeriranju“, t. j. v štetju ter v branju in pisanju števil, so dodajali arabske in rimske številke kar abecednikom, tako da so služili potem ti še za začetke računskega pouka. Za nadaljnje vaje v branju so služila potem v boljših podeželskih šolah mala (prva) berila, ki so prinašala prve čase izključno nabožno snov, a v preprostih kmečkih šolah je tudi za vaje v branju služil katekizem. Samo višje organizirane mestne (glavne) šole in seveda normalke so uporabljale potem še drugo berilo in večkrat še druge učbenike, a te so bile že itak vse nemške. Kar je izšlo v tistih letih slovenskih ljudskošolskih učbenikov, so bili vsi prevodi ali vsaj prireditve Fel-

bigerjevih in nekateri še za tiste čase jako neokretni, razen tega so pa izdajali tudi dvojezične, tako da je bilo po eni strani nemško besedilo, po drugi pa isto v slovenskem prevodu.

Najvažnejši tedanji učbenik je bil seveda katekizem. Izprva so uporabljali razne izdaje katekizma, toda v stremljenju po najstrožji enotnosti je bilo že z dvornim dekretom z dne 12. II. 1774. odredjeno, naj se izbere najprimernejšega in uvede tega za vso državo. Po navetu škofov so potem izbrali tako zvani s a g a n s k i k a t e k i z e m, a posebni komisiji pod predsedstvom dunajskega kardinala Migazzija so naročili, naj ga še primerno predela in tega edinega niso potem predpisali le za vse šole v vsej državi, temveč so se morali ravnati po njem vsi duhovniki v dušnem pastirstvu za odrasle. Dotlej je vladala namreč v tem pogledu še tolika zmeda, da je dejala cesarica v svojem dekretu iz l. 1777., s katerim je bil novi katekizem uveden, da slišijo otroci v šoli eno, s prižnice v cerkvi drugo, da se s tem čisto zmešajo in „končno sploh nimajo nobenih jasnih pojmov več“.

Kakor katekizem, tako so bili tudi drugi učbeniki prirejani le za guljenje na pamet in pri tem celo za tiste čase strokovno jako slabi. Felbiger je n. pr. sestavil tudi neki z e m l j e p i s za šole in so bili potem izvlečki iz njega poslani posameznim deželnim glavarstvom v izjavo. V odstavkih o Koroški, ki so bili poslani celovškemu glavarstvu, je spravljal mož ime Korošec in Karantanec v zvezo z starogrškimi Korinčani, trdil, da je Ljubelj navija gora na Koroškem, ki loči Koroško od Šta-

jerskem; da je „der wördliche See“ največje jezero na Dolenjskem; da leži Celovec na Spodnjem Koroškem, Velikovec pa na Srednjem; da so se naselili v V. stol. na Gornjem Koroškem Karnijci in nazivali tudi tamošnje pogorje Karnijske Alpe, nakar so se naselili potem med njimi Slovani pod lastnimi knezi; da teče Drava od vzhoda proti zapadu itd.

Zaradi pomanjkanja vsakih izkušenj slovenski učbeniki za nove „nemške“ šole izprva seveda nikomur niti na misel niso prišli, saj so še nemške učbenike določili in sestavljali šele l. 1777. in 1778. To vprašanje je očitno sprožil šele novi katekizem, ker je veljal ta tudi za ostalo dušno pastirstvo. Vsekakor je pa značilno za še vedno vladajočo brezbriznost visokih cerkvenih krogov, da niti misel slovenskega katekizma ni izšla iz njih, temveč je njegov prevod l. 1777. naročila vladna sama, „da se olajša trud veroučiteljev v tistih krajih te dežele, ki so zvečine slovenski“. Ker tedaj oblastem seveda še sploh ni bila jasna jezikovna enotnost vseh Slovencev, so ga dali prevesti za vsako deželo posebej. Za Koroško je izvršil prevod po vsej priliki G u t s m a n (na izdaji prevajalec ni podpisan), ki je veljal zaradi svoje slovnice tudi pri oblasteh za najspodobnejšega za tak posel in je vršil po razpustu jezuitskega reda službo „c. kr. potujočega misijonarja“ na Koroškem. Izšel je pod naslovom „Ta veliki Katekismus s' prašanjami in odgovormi“, prvič morda že l. 1778. ter je bil potem še večkrat ponatisnjen (prvi ohranjeni izdaji sta šele iz l. 1790. in 1792.)

(Dalje prihodnjič)

ST. VID V PODJUNI

Dne 24. februarja je bila v Št. Danijelu poroka s sv. mašo Franca Mohar, Viternika na Lančovi in Micke Prajnik Kavhove v Grabalji vesi. Svatba je bila na nevestinem domu v ožjem krogu sorodnikov.

Istega dne popoldne je bila pri fari poroka Jožefa Kropivnik iz Podkraj in Ančke Marko, Markove na Horcah. Vesela svatba je bila pri Biltičniku.

Dne 4. marca pa je bila v Rikarji vesi poroka z mašo Jožefa Šumer, Štepernika na Proboju. Izven fare so se poročili sledeči pari: 10. februarja Suzana Sturm v Mokrijah z Francom Bukovnik iz Srej. Dne 17. februarja Tomaž Mokina, Nogrednik v Zgornjih Vinarah, z Marjeto Prajnik iz Šmarkeča, Johanna Kos iz Mlinč z mizarjem Bernardom iz Spodnjega Podgrada. Te tri poroke so bile v Škocijanu. Franc Prajnik, Gros v Grabalji vesi si je izbral svojo nevesto v Dobrli vesi in bil tudi tam poročen.

Novoporočenim parom želimo vso srečo na njih novi življenjski poti.

SKOCIJAN

Pustni spomini

Letni časi imajo velik vpliv na človeka. Mar ni res? Le poglejte! Ko se vigred približuje, opaziš, da so otroci privlekli male kroglice od nekod, kopljejo jamice in tako se igrajo. In to se ponavlja leto za letom. Pa tudi na nekatere odrasle vplivajo redno vsako leto meseci februar ali marec. Tedaj se pojavijo nekateri lahkoživci ljudje — to je pustne šeme. Tako se ta pojav ponavlja pri nas v Škocijanu leto za letom, kakor tudi drugod.

Po zidovih, ograjah so se pojavili raznovrstni lepaki v najbolj kričečih barvah. Priznati je treba, da gostilničarji znajo prav

MAŠA ZADUŠNICA

za pokojnim Francom Fischerjem bo na trideseti dan smrti, dne 14. marca 1957, ob 6.30 uri v špitalski cerkvi v Lidmanskýgasse.

dobro izkoristiti take okoliščine. Oni že poskrbijo, da se žepi enih izpraznijo in drugih napolnijo. Vse je bilo na delu.

Nismo pričakovali, da bodo v to igro posegli tudi Kamenčani. Tamošnji gostilničar Deutschmann je krepko posegel v naš kraj. Kdo bo hodil še tja, ko smo pa imeli sami vsega v izobilju!

Gostilno Wank je počastilo domače Pevsko društvo (Gesangsverein) in nastopilo v tuji uniformi. Istotam so se, nepričakovano za nas, pojavili potujoči mestni igralci. Ne vem, če se jim je izplačalo? Mi v Podjuni imamo svoje domače igralske družine, ki ne zaostajajo prav nič za mestnimi.

Kaj pa je bilo pri Tschuck-u (pravilno: Čuk!)? Ta gostilna ni hotela zaostati za drugimi. Pa zakaj bi? Prijazno je povabila po-

Pri nas na Koroškem

sebno sosednje vasi in znance. Kakšna je bila udeležba, ne vem, ker nisem mogel obiskati vseh vesellic. Upam, da izgube niso imeli...

Tako je vzel pust tudi letos slovo od svojih prijateljev. Samoval bo eno leto. Medtem pa bodo prišli s tujo valuto obloženi letoviščarji in znova nekoliko izgube poplačali, ki jih je pustil med nami „požrešni“ pust...

Poročili so se pri nas sledeči: Gregor Slugovc, Strnad, mladi Hornar na Lancovi s Pivkovo Valerijo iz Srej. Veselo svatbo smo obhajali pri Vižarju. Dne 4. 3. pa sta se poročila Rudolf Bilče in Micka Lah, Škrjančeva v Spodnjih Vinarah. Svatba se je vršila v ožjem domačem krogu na nevestinem domu. Mladim parom obilo sreče!

MOHLIČE

Teden pred pustno nedeljo je pripeljal Jožef Kropivnik, pd. Zuhnar v Podkrinu, na svoj dom mlado gospodinjico v osebi Ančke Marko iz Horc. Poroka se je vršila v nevestini fari v Št. Vidu, kakor tudi vesela svatba v gostilni Jernej.

Mlademu paru želimo mnogo sreče in upamo, da se bo nova gospodinja počutila na Zuhnarjevem domu dobro.

KOTMARA VES

V tednu od 17. 3. — do 23. 3. bomo imeli sv. misijon, ki se ga že vsi zelo veselimo in od katerega se nadejamo, da bo prinesel tako posameznikom kot farni družini v celoti novo versko spomlad.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Pust je minil. Bilo je vesellic nebroj, plesa dovolj, norenja preveč. Bil je dolg pust, a malo porok. Le Primov Gustl in Tone Koraiman sta pripeljala svoji izvoljenki pred poročni oltar. V to pustno razposajenost so udarjali mrtvaški zvonovi, ki so pozvali v slovo Krajevčevemu očetu v Svatnah in Tomovi materi v Podgradu, našemu starosti Zwittnikovemu ateju v Področici in Luciji Noč v Svatnah.

Res, čudili so se nam sosedji, kaj neki se godi pri nas, da zvonovi kar zvonijo in zvonijo. Štiri pogrebi zaporedoma, še stari farani ne pomnijo kaj podobnega! Krajevčev oče je podlegel težki naduhi. Rojen v daljni Trenti je našel svoj zadnji domek med nami. Zwittnikov atej je preminul isto nedeljo 3. t. m. na starostni onemoglosti. Kdo

bi se čudil! V jeseni je dopolnil 98. leto. Zelel si je dočakati 100 let, a mu ni bilo dano. So zelo redki, ki čakajo tako visoko starost; a nič zato, saj pred Bogom ne šteje število let, ampak vsebina let! Med številnimi gosti so bili častno zastopani požarni brambovci z godbo. Med sprevedom smo molili vmes, in kar v domačem jeziku, četudi ob odprtem grobu ni bilo dosti slišati, ker ni bilo zaželeno. — Tomova mati se je že opomogla, odkar jo je zadela kap; tembolj nas je zabolela njena smrt, ker ni bila pričakovana. S težko sapo je pred štirimi nedeljami še lezla v hrib, da bi v farni cerkvi bila deležna sv. maše in pridige. In še je želela živeti, da bi mogla prisluhniti oznanili božje besede. Tik po prejemu sv. obhajila je zastalo njeno srce. V 77. letu starosti in v 15. letu kot vdova smo jo v četrtek, 7. t. m. položili v grob njenega moža k večnemu počitku. —

In zopet se je v petek pomikal žalni spreved pogrebcev k cerkvi. Sorodniki in sosedji so spremili na zadnji poti Lucijo Noč. Pred desetimi leti je tragično zgubila svojega sina Hanzēja v strašni železniški nesreči v Področici. Sedaj zapušča sina Hermana v žalosti.

Vsem žalujočim izrekamo iskreno sožalje! — To je bil torej naš pust in pepelnični uvod v post!

GORJE V ZILJSKI DOLINI

Pri Čureju v Gorjah je bila konec meseca januarja velika proslava v počastitev starih kmetov in kmečkih delavcev, ki so že nad 30 let služili pri kmetih. Na tej slovesnosti so govorili okrajni vodja, preč. g. župnik Kuchling, otroci pa so deklamirali lepe pesmice. Vmes pa je pel mešani zbor pod vodstvom organista Mešnika. Ob koncu se zahvaljujemo še gorjanskim faranom, da so ob priliki kritja cerkvenega stolpa, tako lepo pogostili delavce.

SKOČIDOL-VERNBERG-PODRAVLJE

Ko srp in kosa počiva, smrtna kosa najbolj žanje po zimi. Izven nekaterih nesreč z naglo smrtjo mlajših oseb je v zadnjih mesecih prerezala nit življenja skoraj samim osemdesetletničarjem. V tej starosti so umrli: Paust Treza (85), Heber Urban (86), Romauch Tomaž (80), Rapečnik Janez (80), Koren Katra (84), Rumpold Marija (82), Anderwald Janez (80) in koncem m. l. je po daljši bolezni, previden s sv. verskimi tola-

ljena z plemenitaško obleko, ko drži v eni roki križ, v spomin njenega hudega duševnega trpljenja, ki ga je morala prestati radi svojega moža, in v drugi roki pa podobno kruha, ki ga daje beraču, v spomin na njeno posebno naklonjenost napram revežem!

Glavni oltar pa je posvečen sv. Mariji zgoraj in sv. Lorencu, Petru in Pavlu spodaj. Na južni strani je v cerkev vžidan nek poseben del, kakor kapelica, pod katero je bil svoj čas poseben kraj za prekopane kosti. — Oltarčka sv. Mihaela pa tu ni več. — Zgodovinska podlaga za „bivše“, že omenjene stavbe, ki jih je čas izbrisal, in za spomine, ki jih najdemo v cerkvi, pa nam pričajo dogodki v 9. in 10. stoletju, o katerih bom malo več zapisal!

Da ločimo to, kar je zgodovinsko potrjeno, od tega, kar nam pripoveduje iz davno prošlih časov ustno izročilo, omenim najprej, kar je na podlagi zgodovinskih virov potrjeno: Na enem gradu z imenom „Kamen“, menda na griču „Gradnik“, je vladala v X. stoletju grofica Hildegarda, ki jo neki stari vir imenuje tudi z imenom Agata, dasi je vendarle mogoče, da sta to bile dve osebi.

Njen mož je bil Albuin, lastnik grada „Prosnica“, ki je umrl leta 1006. — Zgodovinska resnica je tudi, da je sv. Hildegarda izmed svojih večštevtilnih posestev podarila osem slovenskih kmetij (po nemškem viru „8 slavische Huben“) svojemu sinu, dijakonu in poznejšemu škofu Albuinu, ki je pozneje zamenjal še svoja posestva iz „Lui-pic“ (kakor se je neki kraj imenoval takrat, dasi danes več ne vemo kateri) s svojim bratom Aripo in je obdržal posestva v Kamnu. (Nadaljevanje prihodnjič)

žili, v rokah svoje družine mirno v Gospodu preminul Anton Kuchler, pd. Ožgan v Dolah, z 79 dopolnjenimi leti. Za njim žalujejo žena, ena sestra, en brat, dve hčerki in sin-naslednik, ena sestrična in bratranec, preč. g. župnik Gozdanjski, ki se je tudi udeležil svetih opravil po njem.

V prvem mesecu novega leta so pa šli v večnost Janez Wurmitzer, poljedelski delavec v gradu Vernberg, samski, star 47 let, Marija Wissiak (Bizjak), vdova, 57 let, ki so jo našli po nekako treh dneh mrtvo v stanovanju v postelji. Brezdvomno jo je zadela srčna kap. Naj v miru spi na podraveljskem pokopališču! Smrt je pa tudi prišla to leto po najstarejšega moža naše župnije, vdovca Augusta Belohuby, gostača, rentnarja, bivšega več ko 50 let sijajnega godca, ki se je s svojim očetom in svojo materjo, z brati in sestrami priselil iz Čkyna na Češkem leta 1877 v občino Vernberg, v kateri je tudi do svoje smrti v 92. letu svoje starosti ostal. Oče je 12 otrok! —

Tri tedne za njim se je pa bela žena oglašila nepričakovano še tudi pri njegovem edinem še živem bratu Antonu Belohuby bivšem zelo izurjenem sogodcu v kapeli njegovega očeta in njegovih bratov. Po smrti očeta, ki z materjo počiva v Domačalah, je bil on kapelnik po vsej deželi znani. (Konec na 8. strani)

ŠT. PETER V ROŽU

Štikrov atej iz Št. Petra pri Št. Jakobu v Rožu je praznoval petdeseti rojstni dan, ali kot pravimo, se je srečal z Abrahamom. Našemu zvestemu naročniku želimo tudi v drugem polstoletju svojega življenja obilo sreče in božjega blagoslova.

Nagradna križanka

V 3. številki našega lista smo objavili nagradno križanko, ki smo jo dne 12. marca zaključili. Sprejeli smo zelo veliko rešitev, mnogo več kot smo jih mogli pričakovati. Ravzeseljivo je, da se je mladina tako zanimala za rešitev, pri tem pa tudi starejši niso stali ob strani. Praktične in vrednostne nagrade bodo zadovoljile tiste, ki so križanko pravilno rešili. Dotični, ki jih omenjamo v naslednjem, so križanko pravilno rešili in bodo dobili nagrade od nas ali pa direktno od celovških oz. beljaških tvrdk:

1. Alojzij Vauti, župnik v Selah.
2. Zofka Vauti, Sele.
3. Avgust Čebul, župnik v Št. Lenartu pri 7. studencih.
4. Marija Partl, gospodinjska šola, Št. Peter pri Št. Jakobu.
5. Otilija Kelih, gospodinjska šola, Št. Peter pri Št. Jakobu.
6. Hilda Pack, dijaški internat, Celovec, Viktringer Ring 26.
7. Rozalija Pack, Plešivec šte. 9, Kotmara ves.
8. Joško Pack, zvezna obrtna šola, Beljak.
9. Valentin Hartman, Korte.
10. Ludovik Kren, Slovenji Plajberk.
11. Marija Kodrun, Celovec, Siebenhügelstrasse 217.
12. Jurij Balassa, Št. Lenart, šte. 11 p. 7. Studencih.
13. Marija Brešan, Plešivec, šte. 4, Kotmara ves.
14. Rezika Pack, Plešivec, Kotmara ves.
15. Miha Pack, Plešivec šte. 9, Kotmara ves.

Uredništvo

Rožan:

Nadaljevanje zgodovine comarških cerkvà

X.

Zgodovinske zanimivosti o griču sv. Heme nad Globasnico

Sedanja cerkev je iz 15. stoletja in je posvečena sv. Hemi, ki jo bomo enkrat obiskali v krški cerkvi (nemško Gurk). — Toda ta cerkev ima vidno dozidani del in to je kapela sv. Rozalije, ki je začetkom dvanajstega stoletja živila v divji samoti gore Pellegrino pri Palermu in je tudi v tisti jami umrla! Ker je kmalu zaslovela kot svetnica, so njeno telo, ki še v sedemnajstem stoletju baje ni popolnoma strohnelo, prenesli v neko cerkev v Palermi, kjer je ravno takrat kuga morila ljudi! Prišlo se je romanje na njen grob in — kuga je prenehala!

Ko je potem kuga našla svojo morilno pot tudi v Podjuni, so se duhovniki spomnili teh dogodkov in priporočali ljudem, naj sezidajo kapelice na čast sv. Rozaliji in tako je še leta 1681. nastal ta prizidek, ki so ga posvetili sv. Rozaliji. Pobožni spomini pripovedujejo, da je menda v vseh krajih, kjer so se pobrigali za češčenje sv. Rozalije, kuga takoj prenehala! V cerkvi sv. Heme je glavni oltar, kjer stoji sohe sv. Heme in apostolov Petra in Pavla, iz sedemnajstega stoletja, oltarji sv. Rozalije, Urbana in sv. Marka pa so iz časa kuge. —

Na tej gori pa je zahodno od cerkve še ena znamenitost, namreč 20 metrov globoka jama, ki je posvečena tudi sv. Rozaliji! Njej na čast so že leta 1669. postavili oltar in na njem njeno kamnito soho, končno pa so v jami uredili nekako posebno kapelico. Da je na tej gori, iz katere se vidi da-

leč po Podjuni, stal svojčas tudi mali gradič, se je tudi dokazalo. Našlo se je pa tudi mnogo lepih starinskih potrebščin, ki pričajo še danes o takratnem življenju na tej gori. Še danes obstoja ime Gradišnik.

Mi pa jo mahmemo sedaj proti drugemu griču v sosesčini, ki ima skoraj še več zanimivih spominov!

Spomini na grofico Hildegardo v Kamnu

Oj sv. Hildegarda ali Agata in cerkev v Kamnu, kje naj začnem? Vaš opis in popis, ko ste tudi v stari zgodovini tako imenitni?!

Sedanja cerkev stoji, kakor vemo, na kamnitem griču in „Kamen“ je bilo tudi ime dvema starima gradovoma, ki sta si bila precej blizu. — Sedanja cerkev je deloma iz 14., deloma pa iz 15. stoletja. Posebno veliki debeli kamni, ki so del cerkvenega zida, pa so mogoče iz prejšnjih starih stavb, ki jih ni več. Za večstoletno starost cerkve pričajo tudi kripta, neke vrste grobnice pod cerkvijo in apsis, (grški izraz za polokrogli del z oltarjem, ostanek stare gradnje cerkva in prvotnih grških stavb z imenom bazilike), del, ki je mogoče nastal tudi že v 12. stoletju.

Če v cerkvi omenjam najprej stranski oltar sv. Hildegarde, je to potrebno, ker je nastanek te cerkve v zgodovinski zvezi z vsem, kar se je pisalo in sporočalo o grofici Hildegardi iz Kamna že v 10. stoletju, ko sta stala še oba gradova z imenom „Kamen“ (Stein) in grad „Prosnica“ pri Škrbinu. Na tem oltarju je soha sv. Hildegarde, oprem-

POSREČENA MISEL

Srečanje treh sosedov

Že tretjič je celovško folklorno društvo „Edelweiss“ povabilo sorodna društva iz Furlanije in iz Slovenije na gostovanje v Celovcu. Vse tri folklorne skupine so s svojimi nastopi v celovski Delavski zbornici v soboto, dne 9. marca, pokazale svoje znanje, pokazale izrez iz svojega kulturnega dela in tudi košček kulturnega življenja treh narodov-mejašev.

Toliko sorodnosti v noši, v melodiji in v rajanju, da bi človek kar vse tri nagradil in sprejel. Tudi občinstvo je z veliko pozornostjo in z navdušenjem sledilo posameznim nastopom in ni štedilo s priznavanjem. Ta skupni nastop je dokazal, da različna govornica ne ovira tam, kjer je na vseh straneh dobra volja.

Ljudski ples, kakor ga izvaja narod na vasi ob raznih priložnostih, ko se združuje vse občinstvo aktivno v sodelovanju, je bil pravi izraz veselega razpoloženja.

Da je celovško občinstvo, ki je napolnilo veliko dvorano do zadnjega kotička, domačo folklorno skupino „Edelweiss“ bučno pozdravilo in z aplavzom nagradilo, bomo

vsi razumeli. Ko pa so prišli Furlani v pisanih nošah na oder in so v rajju in pesmi pokazali košček svojega življenja, je navdušenje v dvorani še naraslo. Ko pa so prišli na oder člani folklorne skupine „France Marolt“ iz Ljubljane in so pokazali svoje dovršeno znanje, ki je dosegalo kakovost umetnega baleta, tedaj je zadonel po dvorani aplavz, kakor ga redko čujemo. Slovenski kvintet pa je dodal še svoj delež in tako stopnjeval razpoloženje do viška.

Mogoče bi ob takih srečanjih ne bilo napačno, da bi naša koroška skupina pokazala bistveno značilnost naše dežele, v kateri se stikata in spajata dve kulturi. Saj bi prav gotovo ne motilo, če bi na odru slišali in videli, da gojimo na Koroškem tudi slovensko besedo in pesem. Vemo za male in večje zборе, ki bi po kvaliteti prav lahko nastopili tudi s slovensko koroško pesmijo na odru Delavske zbornice.

Vsekakor pa moremo in moramo take poskušne srečanja kulturnih delavcev prav odkrito pozdraviti, ker pospešujejo medsebojno spoznavanje in po tej poti tudi medsebojno spoštovanje.

Nekaj o kokošereji

V zadržni register v Celovcu je bila vpisana perutninarska zadruga, ki se bo bavila z rejo in trgovanjem s perutnino in jajci.

Perutninarstvo je na Koroškem še na sorazmerno nizki stopnji in smo v poletnih mesecih navezani na uvoz iz sosednje Štajerske. Tudi izbira primernih plemenskih pasem kot napredne metode pri reji še pri marsikaterem koroškem kmetu neznane. Strokovnjaki opozarjajo na razmere v Italiji, kjer so kmetje zamudili ugodno priložnost, da zadovoljijo vedno rastočo potrebo po perutnini in jajcih. Tako so se pa perutninarstva lotili razni upokojeanci in si uredili večje in manjše moderne kokošje „farme“ ali kmetije in si tako ustvarili izdaten vir novih dohodkov. Ta možnost se za sedaj še vedno nudi koroškim kmetijskim gospodarstvom, ki imajo na razpolago ne le prostor, ampak pridelajo doma tudi večji del potrebnih krmil.

V zvezi z ustanovitvijo te nove zadruge so na Koroški kmetijski zbornici razpravljali tudi o položaju perutninarstva na Koroškem. Z zaskrbljenostjo opazujejo namere štajerske perutninarske tvrdke Reinhold, ki si hoče zagotoviti prevladujoč položaj na koroškem trgu.

Domača produkcija jajc pogosto zaostaja v kvaliteti, ker kmetje ne pobirajo vsak dan jajc in ne posevčajo zadostne pažnje negi perutnine. Tako se potem ta stara jajca pojavljajo na trgu, so manjvredna in morejo konkurirati kvalitetnemu tujemu blagu. Nova zadruga, ki ji načeluje znani rejec Ritterhaus, si je zastavila tudi za nalogo, da uvede v koroško perutninarstvo moderne metode in je v tem smislu zaprosila za sodelovanje deželne kmetijske zbornice.

Tudi za naša kmetijska kmetijstva je vprašanje smotrnega perutninarstva zelo va-

žno, kajti po računih strokovnjakov more trideset kokoši ob pravilni reji nuditi večji dohodek kot najboljša krava. Za naše prilike bi kot dopolnilna veja bila najbolj primerna „farma“ s 50 kokošmi.

Vprav neurejena kokošereja je v zimskih mesecih dovedla do današnjega nezdravega stanja. Kot znano, je vlada za božične praznike dovolila neomejen uvoz perutnine in jajc iz Italije in Jugoslavije, ker pač za praznike domača proizvodnja ni bila zadostna. Trgovci so to priložnost izrabili ter nakupili mnogo večje količine blaga, kot so ga potrebovali za praznike. Tako so se založili za več mesecev naprej. Zato sedaj to ceneno, neocarinjeno tuje blago, ki ga počasi iz hladilnikov spravljajo na trg, potiska navzdol cene domačih kokoši in jajc, kajti po praznikih, ko se je povpraševanje znižalo na normalno raven, bi koroške potrebe bilo moč kriti z domačo proizvodnjo.

Sicer pa je po statističnih podatkih potrebno za perutnino pri nas še razmeroma nizka, kajti povprečno pojé en prebivalec Koroške na leto samo enega piščanca. V Ameriki pa jih pride deset in še čez na prebivalca.

Atomski električni tok bo cenejši

od toka, ki ga pridobivajo v termoelektričnih centralah iz premoga, je izjavil Sir Christopher Hinton, predstojnik britanskega atomskega urada. Zaenkrat je atomski tok še sicer nekoliko dražji od običajnega, toda v naslednjih petih letih se bo postopek v atomskih centralah izboljšal in pocenil, kar bo vplivalo tudi na ceno toka. Po drugi strani pa stroški za pridobivanje premoga, za katerim je treba iti vedno globlje pod zemljo, iz leta v leto naraščajo.

Sedanja dela v sadovnjaku

Zima je za nami. Kljub temu, da ni bilo letos tako veliko snega, je vendar tu in tam napravil v sadovnjaku tudi nekaj škode. To škodo moramo sedaj odstraniti, ko bomo drevice obrezovali, ako tega dela nismo že prej opravili.

Drevice najprej dobro preglejmo in nato temeljito očistimo.

Pri obrezovanju drevesu najprej razredčimo krono in sicer tako, da imata do vseh delov drevesa dostop zrak in sonce. Zato moramo odstraniti:

- vse suhe veje,
- vse bolne veje, zlasti rakaste,
- vse pregoste veje,
- vse veje, ki se križajo in drgnejo z drugimi, da se na teh mestih ne pojavi rak,
- vse veje, ki rastejo v krono in motijo ravnotežje v kroni;
- vse štrclje, ki so na drevesu ter
- vodne poganjke, v kolikor jih ne rabimo za pomlajevanje sadnega drevja.

Ko smo tako drevesu temeljito obrezali krono, se lotimo ssaženja debela in vej.

Pri starejšem drevesu je navadno po debelu in debelejših vejah vse polno razpokane lubja, v katerem se skrivajo in pre-

zimijo sadni škodljivci. To lubje lepo ostrgamo. Pri tem moramo paziti, da ne ranimo zdrave kože in kambija. Ko je tudi to delo končano, navadno, sadno drevje še pobelimo z apnenim beležem. Po možnosti pobelimo vse deblo in debelejšje veje. Če pa nam je mogoče, pa obrizgamo s tem beležem celo drevo.

Tudi za zimsko škropljenje sadnega drevja je sedaj zadnji čas. Pri škropljenju ne pozabimo na breskve in kosmulje. Breskve škropimo proti kodravosti, kosmulje pa proti plesnobi.

Obnovimo valilnice na sadnem drevju.

Našim gospodinjam

VRT KLIČE

Ob prvih toplejših dneh se poprimemo pridne roke dela na vrtu. Preudarno opravljajmo delo po načrtu, ki smo si ga napravile že v zimskih mesecih. Kjer imate toplo gredo, morate pridno zračiti, zalivati in zasenčevati, da rastlinice ne zdvijajo. Ko sejančki dobe po en do dva lističa, jih pikiramo. Tam pa, kjer imate tople grede, lahko na južni strani hleva, skednja ali hiše napravite gredo, kjer boste posejali solato, kapus za presajanje. Prva, zgodnja solata je največ vredna, ker vse zelenjave še manjka. Med solato lahko nasejemo rdeče redkvice, da imajo otroci zdrav prigrizek h kruhu. V zabožke lahko sejemo paradižnik in papriko, če hočemo imeti zgoden domač pridelek.

Na vsak način mora v zemljo ta mesec čebula, šalotka, česen in grah. Na prosto presajamo sadike solate, zgodnji kapus, ohrovt, karfiolo. Ponekod nasajajo marca na prosto predkaljeni zgodnji krompir. Če drobnjaka in dišavic nismo presadile jeseni, to storimo marca.

PRIPRAVA GREDIC

Zelenjadni vrt lopatimo ali kopljemo vedno v jeseni. Tedaj gnojimo in lopatimo, če le ni zemlja premokra. Zemljo pustimo nezravnanu, v kepah, gredice naredimo šele spomladi. Kjer pa jesensko lopatenje ni bilo mogoče, nas to delo čaka spomladi. Da bi spomladi še enkrat kopali, je neumno.

Prenosni čistilnik za pitno vodo

Pitna voda je ena izmed osnovnih potreb človeškega življenja. Dandanes je po mestih in tudi na podeželju, vprašanje pitne vode urejeno s pomočjo modernih vodovodov. Toda obstoječe še veliki predeli, predvsem v tropskih krajih, kjer je vprašanje pitne vode še zelo pereče in zaradi tehnične zaostalosti teh dežel še ni stalnih vodovodov. Pa tudi v civiliziranih krajih se ob poplavih, potresih, viharjih in vojnah, ko so vodovodi pokvarjeni ali porušeni, pojavi vprašanje oskrbe s pitno vodo. Nesnažna voda je namreč najnevarnejši prenašalec kužnih bolezni.

Zato so inženirji ameriškega obrambnega ministrstva v poskusnem laboratoriju v Fort Belvoir v državi Virginija izdelali napravo za čiščenje vode, ki lahko oskrbi zdravo pitno vodo tudi 50.000 ljudem. Naprava je prenosna, tako da jo lahko po potrebi premikajo iz kraja v kraj. Za njeno strežbo je treba samo enega človeka. Naprava sestoji iz treh glavnih delov, ki so izdelani iz aluminija. Prvi je takozvani filter „Erdlator“

Smuški poleti v Planici

Minuli teden so bili v Planici že svetovno znani smuški poleti, ki so postali ena izmed najzanimivejših mednarodnih zimsko-sportnih prireditev. Letos se je zbralo 33 najboljših skakalcev iz osmih držav v Planici.

Kot znano, je veleskakalnice v Planici zgradil pred drugo svetovno vojno znani slovenski športni strokovnjak in eden najpomembnejših srednjeevropskih graditeljev športnih naprav, ing. Stanko Bloudek iz Ljubljane. Bila je to prva skakalnica, ki je omogočala skoke preko 100 metrov.

Sprva mednarodna smuška organizacija (FIS) sploh ni hotela dovoliti skokov na novozgrajeni skakalnici, kajti prevladovalo je mnenje, da to ni več šport, ampak akrobacija, ki je povrh vsega še življenjsko nevarna. Toda izkušnje so dale prav ing. Bloudku in tedanji Slovenski zimsko-sportni zvezi. Pri skokih v Planici so dosegali vedno večje daljave in v vseh letih ni bilo niti ene resnejše nezgode. Končno se je FIS

Izrabljena plast zemlje bi tako namreč spet prišla na površje.

Za lopatenje vzamemo neupognjeno (ravno) trikotno lopato, ki je približno 30 cm dolga. Za lopatenje uporabljajo vrtnarji tudi posebne 30 cm dolge ploščate vile.

Ko lopatimo, skrbno odstranjujemo plevel. Pazimo pa tudi na pravilno gnojenje. Gnoj po površini raztrosimo in potem lopatimo. Lahko pa zrahljanega devamo na pobočje jarkov, kjer lopatimo. Nikdar pa gnoja ne smemo nametati v dno jamic, kjer kopljemo. Koreninice rastlin ga ne izrabijo in samo spridi zemljo. Sploh uporabljamo vedno samo uležan hlevski gnoj ali kompost, ki edina jamčita za dobro rast in pravi len razvoj povrtnine.

Ko je zemlja prekopana, zrahljana in z grabljami lepo poravnana, napravimo gredice. Te naj teko v smeri sever-jug, da si rastline med seboj ne delajo sence. Z vrvice pritrjeno na dva količka in z 1,20 cm dolgo palico odmerimo prostor za gredo. Ob vrvice hodimo, da naredimo pot. Stezica zavzame 20–30 cm prostora. Stezice so zato, da ob njih sejemo, plevamo, nasajamo, rahljamo in pobiramo povrtnino.

Da seme, ko vsejemo, dobi in obdrži več vlage, gredico poteptamo s posebnimi deskami. Ker ponekod ptice zelo nadlegujejo setev, napravimo strašila (nastavimo niti, peresa, steklene bielečee predmete itd.).

Ker pravijo, da marčev mraz manj škodi setvi, kot aprilova ali maja slana, brez strahu začnimo z delom na vrtu!

(cedilo) specialne konstrukcije ter dve peščeni cedili, skozi katere pronica voda.

Cedilo „Erdlator“ je koničasta posoda, v kateri nesnažni vodi odvzame s pomočjo raznih kemičnih snovi nesnažne, koščke blata ter razne kužne klice. V to posebno konstruirano posodo črpajo vodo pod visokim zračnim pritiskom. V posodi vodo s posebnim mešalnikom vodo naglo mešajo. Pri tem spuščajo v posodo posebno izbrane čistilne kemične snovi (železov klorid, apno v prahu, apneno klorovo kislino), ki odvzamejo vodi njene človeškemu zdravju škodljive primesi. Ta voda gre potem skozi sito, ki ji odvzame drobce zemlje, kamenčke in druge snovi. Nato gre voda še skozi dve peščeni cedili, kajti kot vsak kmet ve, je pesek najboljši naravno čistilno sredstvo vode, saj je zato v peščenih potočnih strugah voda najbolj čista.

Ko je umazana voda prešla vse tri čistilne faze, se steka v zbiralno posodo in je takoj uporabna.

vdala in tudi drugod so začeli graditi podobne orjaške skakalnice.

Na letošnjih tekmah je bil dosežen nov skakalniški rekord z daljavo 124 metrov. Ta dolgi skok je izvedel 19-letni H. Recknagel iz Vzhodne Nemčije. Prejšnji rekord je bil postavil Švicar Tschannen z 120 metri.

Končni izid tekmovanja je bil naslednji: Recknagel (Nemčija), 2. Kirjonen, 3. Kärkinen (oba Finska). Prvi Slovenec je bil Langus na 8. mestu, prvi Avstrijec pa Steingegger, ki je zavzel 11. mesto.

Tuj kapital vdira v Avstrijo

Pred kratkim je znanen paket delnic strojnih tovarn v Andritz (električne turbine in drugo) prešel v last švicarske družbe Escher-Vyss, ki se tudi bavi z gradnjo turbin. Na Dunaju pa je posest večinskega paketa veleblagovnice „Gerngross AG“ prešel iz posesti istoimenske družine v last koncerna „Hertie“ v Hamburgu, ki obvlada sedaj 60 odstotkov družbenega kapitala omenjene dunajske firme. Tudi večino v podjetju „Herzmansky“ si je pridobil omenjeni koncern, ki namerava v središču Dunaja odpreti še eno veleblagovnico (namesto nekdanje Orendi). Za neko veliko avstrijsko klobučarsko tovarno se zanima nek švicarsko-kanadski konzorcij. Tudi za steklarni v Moosbrunnu in na Dunaju, ki sta bili svojčas izločeni iz sklopa podržavljenih podjetij USIA in uvrščeni v nazaj v privatni sektor (reprivatizirani) to se pravi prodani švicarskemu kapitalu, so sedaj v teku pogajanja za novo spremembo lastništva.

Obiščite moja razstava

o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki

na dan sv. Jožefa v Dobrli vesi

JOHANN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja 2, p. Dobrli ves

Nekaj misli zate, dekle

Če hočemo pravilno in stvarno presojati naravni položaj kakega človeka, moramo predvsem upoštevati njegovo naravo, ki močno vpliva na njegovo delo in usodo.

To velja za človeka vobče, velja pa še posebno za deklinško naravo, ki je vse bolj mehka in čustvena, nego je moška. In prav zaradi tega bolj sposobna za tako vzvišen poklic, kot je mati-vzgojiteljica.

Čustvenost in družnost deklinške narave sta si dve sili, od katerih ni le odvisen uspeh njenega poklicnega dela, temveč tudi njena moralna, skratka njena prava sreča.

Gotovo dejstvo je, da dela dekleta s srcem. Dekle ne vprašuje: zakaj — čemu? Ona gleda le živo podobo, se vname ob trenutni lepoti in ne vprašuje po posledicah. Moč njene duhovne narave je v čustvu, v fantaziji.

In prav usled tega se dekleta lahko prilagodijo otroški duši in je kakor ustvarjena za vzgojiteljico v družini, v svojem stanovskem okolju.

Dekliška duša teži za tem, da da ideji čutno obliko, zanjo je odločilna osebnost, ki idejo oznanja. Dekle se največkrat ne da voditi od načel, temveč od tistega, ki idejo oznanja. Ta ji je živo posebljeno načelo, ker igra v deklinški duši veliko vlogo in velikokrat utegne biti zelo usodno. Pri taki naravi pa tiči velika nevarnost za dekleta. Znalna bi slepo slediti raznim zastopnikom krivih življenjskih načel. Pa ne samo slediti, utegnila bi postati celo fanatična.

Močan vpliv na mehko deklinško naravo ima javno mnenje: „Mora biti že res, saj večina tako misli in govori!“ Ta misel jo tako prevzame, da ne verjame drugemu, če bi ji resnico še tako dopovedoval.

Dekle ne ljubi samote, ona želi živeti v družbi. Čuti se prešibka za borbe na življenjski poti. — Stvarnik je dal dekletu lepoto. Ta lepota se izraža predvsem v priskrbi ljubkosti; a poleg tega ji je dal tudi žensko čast, ki je celokupnost vseh vrlin, zaradi katerih uživa spoštovanje.

V vsakem dekletu je v pretežni večini močno utrjena želja postati mati in vzgojiteljica. To je posem naravno in zdravo.

Kršćanstvo je dvignilo ženo na častno mesto v družini in družbi. Dokazalo je, da žena ni sužnja, ampak zvesta življenjska družica možu, ki naj mu pripravi prijeten dom, ki mu bo zatočišče, kadar bo utrujen prihajal od težkega dela, in razvedrilo, kadar bo razočaran in potrjen prišel iz službe. Ženi je treba samo dobrega vodstva, ki ji bo našlo utišnilo globoko v sece in to z živo besedo.

Versko vzgojeno dekletu ni težko pridobiti za vzvišene duhovne ideale. Težje je pri oni, ki v otroški dobi ni čula dosti o veri, verskih idealih in verskih običajih. Verno dekletu bo našlo pravo pot, primerno polje, kjer se bo lahko koristno udeleževala — pa naj bo to pri vzgoji mladine v družini, v stanovskem okolju ali pa v javnosti.

Mlado verno dekletu je prava junakinja v današnjem svetu, ki je prepogojen z materializmom, ki ne pozna več miselnosti in idealnih zakonov. Današnje sile se trudijo, da v nepremagljivem zaletu wveljavijo svoje nove pojme o zakonu in družbi. In te sile so: napačna vzgoja, leposlovje, umetnost, družabno življenje in zabave in lažniva kultura, splošna želja po uživanju ter propadanje javne morale.

V današnjem družabnem ozračju je zate, dobro in verno dekletu, življenje res zelo težko, bodočnost temna in negotova, boj nezprosen in krut. Toda ne obupaj! Močna in krepka kakor skala kljubuj vsem viharjem! Kadar pa bodo v tvojih borbah nastopili najhujši trenutki brez upa na zmago, se zateci k Nji — ženi oblečeni v sonce, z luno pod nogami in z vencem dvanaajstih zvezd okrog glave. Ona je tako mogočna, da je strla kači glavo.

Le na ta način boš našla uso srečo in ves smisel življenja.

N. T. Kr.

MAČICE PREDEJO

Preljube mačice,
srebrne vaše dlačice
na veji vrbovi
srce se veselil!

Kot zalo ličice
pobožamo vas radi.

Ko gledali smo v zimski dni,
ste ob zamrzlem ve potoku predle
prečudne sanje o pomladi.

Vse misli zdaj zapredle
ste nam v pomladne dni.

Milka Hartman

Za mladino in prosveto

Globasnica

Nismo bili razočarani, da smo se odzvali povabilu našega Kat. prosvetnega društva, ki nam je pripravilo na pustno nedeljo in na pustni torek lepo družabno prireditve. Prav dobro smo se imeli in tudi iz srca nasmejali. Za to je skrbela veseloigra „Poslednji mož“. Zelo zanimiv je bil tudi prizor o Lesičjaku, ki je bil vzlet iz njegovega življenja. Veseli pustni čas je minil in se nahajamo v resnem postnem času. Zato bo nam naše prosvetno društvo v postnem času zaigralo nekaj časa primerne. Lepa hvala za dobro voljo in prav kmalu na svendenje!

Šteben v Podjuni

Kakor po drugih farah, tako smo tudi pri nas praznovali pust v veselem in prijetnem razpoloženju. Zlasti pa smo se veselili na pustno prireditve, ki jo je nam pripravilo naše Slovensko prosvetno društvo v Štebnu. Prireditve je bila namenjena za pustni torek, a je morala biti iz priložnih vzrokov prestavljena na nedeljo, dne 10. 3.

Kdo bi si mislil, da nas bodo fanti in dekleta, ki so bili vsi prvič na odru, tako nepričakovano razveselili! Dekleta so podala veseloigrico „Strahovi“, fantje pa burko „Rdeči nosovi“. Ob teh dveh igrah smo se nasmejali res iz srca. Kakor smo opazili v

nedeljo, moramo reči, da so tudi med našimi mlajšimi nekateri zelo dobri igralski talenti. Tudi vloge so imeli prav dobro nastudirane. Za vse to pa gre največja zahvala g. Jožefu Puschnigu, ki je prevzel vodstvo igre in prireditve tudi otvoril. Nastop mladih igralcev, ki jih je izvežbal v najkrajšem času, pa naj mu bo najlepše priznanje! Hvala tudi vam, dekleta in fantje, in prav kmalu se spet pokažite na odru!

Radiše

V nedeljo, dne 3. marca smo zaključili pri nas kuharski tečaj z lepo razstavo in pustno prireditvijo. Razstava kuharskih izdelkov je bila res umetniško narejena, kate-ro so dekleta pod vodstvom učiteljice napravile same zelo praktično. Med tečajem so imela dekleta tudi ročna dela.

V pozdravnem govoru je g. Tolmajer izrekel vzpodbudne besede naši mladini, ki nam uhaja iz naših domačij na slaba pota in svoj idealizem usmerja v druge smeri.

Gregorčičev „Prstan“ je lepo in živo deklamirala 9-letna Ohacova Marta. Srčkano je bilo, ko jo je mladi „ženin“ Toni odpeljal čez oder. Po dvospevu „Od železne ceste“ so naš presenetila dekleta z narodnim plesom. Zastrmeti smo morali nad toliko lepoto in krasnimi kretnjami naših deklet. Vidi se, da je na dekletih delovala spretna

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO V CELOVCU

priredi v sredo, 20. marca ob pol osmih zvečer v Kolpingovem domu

IV. prosvetni večer

SPORED:

1. Lužiški Srbi, njihove pesmi in barvne slike.
2. Dachau — nekoč in danes. Barvne slike.
3. Cerkev v stiski (Kongres Ostpriesterhilfe v Nemčiji). Barvne slike.
4. Mladinski dan v Celovcu. Barvne slike in pesmi z mladinske akademije.

Č. g. Vinko Zaletel nam bo kazal barvne slike, ki jih je lani posnel.
Vsi Slovenci iz Celovca in okolice prisrčno vabljeni na pester in zanimiv kulturni večer!

V nočeh, ko veter buči čez Črno goro . . .

Milan je bil pastir in kralj hkrati in ljudje so ga oboževali. Ko je prijel za piščalko, tedaj so obmolknile ptice na drevesih, je strme obstal veter za goro, ustavila so se mlinska kolesa in ljudem je zastal dih. Njegova godba je vriskala in tožila, segla je v najgloblje globine človeških duš, trgala jih je iz njihovega sna, jim odprla na široko srca, da so zaslutili božji dih in začutili silo, ki daje travi rast, cveticam barvo in ki zori po rženih poljih kruh. Grabila jih je za srce, da so se jim neprenehoma solzile oči v občutju, ki je njihove duše tako močno in tako globoko prevzelo kot še nikoli. Ta godba je odpirala cvetne popke, ki so željno nastavili svoje čašice, ob njej so privreli studenci iz trdih skal in ptiči po vejah so povzdignili svoj glas proti nebu in ta godba se je zliła s šumenjem dreves iz Črne gore v božansko doneče akorde. Zdaj pa se ljudje niso mogli več vzdržati. Prijeli so se za roke, kmet hlapca, dekla gospodinjo in nepremagljiva sila jim je dvignila in premikala noge in stresala glavo: Koderkoli se je Milan Vliđuč prikazal med ljudmi, tam so zacepetale noge v divjem, strastnem plesu. Godec pa je stal sredi njih kot božanski čarovnik, ki je s svojo godbo razpletal dekletom lase, razpenjal svite in strastno razvnel grudi in izvabljal na ustne kopneče vzdihljaje. Ko pa je nenadoma prenehal z godbo in piščal odmaknil od ust, so ljudje obstrmeli v žalostnem preplahu, ptice v gozdu so obmolknile in plesalci so v olajšujočih solzah padli drug drugemu okrog vratu, nato pa so Milana v bučnem veselju dvignili na ramena in ga proglasili za kralja.

Čeprav je bil Milan zgolj pastir, je vendar vse o njem govorilo, celo gazde, in vsi so ga imeli za božanskega godca.

Tedaj se je ženil Vanesku, največji bogataš v deželi, in poslal po Milana Vliđuča.

„Pri meni boš igral tri dni in tri noči,“ je

dejal, „kaj hočeš za plačilo?“

„Ah,“ je dejal Milan, „gospodar, zame bo plačilo, da bom smel pred vami igrati.“

„Mošnjo zlata in novo srajco ti bom dal,“ je rekel gazda in naročil godca.

In Milan je prišel. Dvorana je žarela v ti-soč lučih in sto ogledal je prestrezalo luči in bogastvo. Milan je bil oblečen v novo belo srajco, prepasano z rdečim pasom, njegove rjave noge pa so tičale v rdečih opankah. Ostrigel si je lase, se lepo umil, in Milan Vliđuč sedaj ni bil več pastir, ki je zaudarjal po ovcah, ampak gospod.

Vsej stotini ljudi je zastala sapa, ko se je Milan prikazal med njimi. Vanesku pa je dejal: „Godec, sedaj pa le sviraj!“

In godec iz Črne gore je igral. Sladko kakor med se je razlivala godba njegove piščali po dvorani, osvajala je srca in duše poslušalcev, da so jim solze stopile v oči in so pozabili na vse okoli sebe. Še nikoli Milan ni tako čudovito godel.

Nevesta pa je bila mlada in je zrla samo v Milana — godca. Tudi godec se je zavrnil v nevestine oči. Ko je stopil v dvorano, se je srečal z njenimi očmi, bilo mu je, kot da se je potopil v globoko sinje jezero. Nič drugega več ni videl ne čutil, bil je kakor pijan in tako je igral, da nikoli tako.

Gazda Vanesku je takoj opazil, kaj se godi in njegovo staro srce je zatrepetalo. Mignil je godcu in dejal:

„Dovolj smo se naveselili, sedaj te ne potrebujem več, jutri lahko prideš po plačilo.“

„Tako ne gre“, je rekel Milan Vliđuč, „obljubil sem, da bom igral tri dni in tri noči.“

„Bo že tako, toda mi smo sedaj utrujeni.“ „Potem vam bom pa zagodel kako za ples.“

„Ali ne veš, da imam nogo hromo?“ je dejal Vanesku in lice mu je zalila rdečica.

Milan je pogledal nevesto: „In vi?“

roka voditeljice kuharskih tečajev gđ. Anke. Odmorne točke sta izpolnila domači mešani in moški pevski zbor.

Ob koncu pa smo videli še veseloigro „Teta na konju“, katere vloge so bile posrečene in tudi dobro podane. Tako smo se za pust prisrčno nasmejali.

Kotmara ves

Na pustno nedeljo in pustni ponedeljek zvečer nas je Farna mladina razveselila z zelo pestrim programom. Izvajala je dve šaljivi igri: „Pričarani ženin“ in „Dva gluha“. Vmes pa je prepeval moški zbor narodne pesmi. Tako igralci kot pevci so bili nagrajeni z burnim aplavzom. Lepa udeležba občinstva od blizu in daleč je pričala, da vlada med ljudstvom še vedno veliko zanimanje za kulturne prireditve. Farna mladina pa je dokazala, da ne zna samo „pete brusiti“, temveč, da je požrtvovalna tudi za kulturno delo.

St. Jakob v Rožu

Za pust nam je „Farna mladina“ pripravila komedijo: „Gašpar gre na božjo pot“. 20 igralcev starih-veteranov in novih-rekru-tov je zabavalo ljudi tako, da so smeh slišali še daleč zunaj dvorane. Res dobro so se odrezali. Nekateri so pokazali toliko iznajdljivosti v komiki, da smo jih lahko veselili. Dvakrat je bila dvorana premajhna.

Na pustno nedeljo bi morali igrati v Ločah in na pustni torek doma. Toda v soboto zvečer pa zvemo, da je glavni igralec „Gašpar“ moral ostati v bolnici. Kaj sedaj?

V Loče je šel g. Vinko Zaletel in tam pokazal barvne slike iz Koroške in še marsikaj, da so ob sliki in pesmi in godbi uživali ljudje in niso iz daljnih krajev prišli zastoj.

Za pustni torek pa smo dobili novega „Gašparja“. V treh dneh se je naučil in kar dobro nam je v teh razmerah zaigral in rešil pustni večer. Tembolj ga moramo pohvaliti, ker je prvič nastopil na našem odru.

Za postni čas pa nam režiser g. Vinko Zaletel pripravlja posebno lepo igro iz lurskega življenja: „Hasanaginica“, ki bo nekaj višek letošnje igralske sezone. Le „Gašpar“ mora kmalu priti iz bolnice, da bo sedaj nastopil kot trdosrčni Hasanaga.

Naše prireditve

Katoliško prosvetno društvo ŠMIHEL pri Pliberku

V nedeljo, 17. marca ob 3. uri popoldne pri „Sercerju“

AMERIKA, II. del

G. Vinko Zaletel nam bo v 2. delu pokazal barvne slike predvsem iz zapadne Amerike. Videli bomo Niagara slapove, Kanado, Boys Town, prerije, cowboje, Yellowstone National Park, Kalifornijo — zlato deželo, Grand Canyon, Arizono — življenje puščave, Indijance itd.

Za nameček še mladinski dan v Celovcu. Vsi lepo povabljeni k zanimivemu kulturnemu predavanju!

„Saj si slišal. Plesali ne bomo,“ je dejala nevesta in položila svojo roko na Vaneskujevo ramo. Milan pa je tedaj odšel.

Naslednji dan ga ni bilo po plačilo in tudi po treh dneh še ni prišel ponj. Tedaj je Vanesku dejal svoji mladi ženi:

„Daru od njega ne maram, zvečer mu bom poslal njegovo plačilo.“

„Daj, da to opraviš jaz namesto tebe,“ je rekla žena, „sama to bolje razumem.“

Zvečer se je napolila z možnjo zlata skozi vas. Milan Vliđuč je sedel v nerazsvetljeni izbi pred ognjiščem. Obraz mu je rdeče žarel od plamenov na ognjišču.

„Plačilo sem ti prinesla,“ je dejala žena. „Tako,“ je rekel Milan in niti z glavo se ni okrenil.

„Ga ne maraš?“ je vprašala. „Nočem daru.“

— „Ali ga zelo ljubiš?“

„Kaj to tebi mar?“

„Meniš!“ je zavpil pastir in stopil pred njo, „ali veš, da od tistega časa ne morem več gosti.“

„Moj Bog, čemu pa?“ je vprašala žena in pritisnila možnjo z denarjem na prsi.

„Ker si njegova žena!“

Žena je priprla oči in njene ustnice so čebljale: „In zaradi tega ne moreš več gosti?“ in njen glas je bil zapeljiv.

„Ne,“ je zavpil, pograbil piščalko s poželjivimi prsti. Prsi so se mu sunkovito dvigale.

(Konec na 8. strani)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Kako je bilo v minulih časih na Radišah

(Po zapiskih L. P. priredil *)

Slovenska narodna zavest v minulemu stoletju

Kljub nevednosti, pomanjkljivi izobrazbi, gospodarski in socialni zaostalosti, stalnemu političnemu zatiranju, gospodarskemu izžemanju ter preziru s strani oholih tujejezičnih gospodarjev in oblastnikov pa je bila med Radišani zavest pripadnosti k slovenskemu rodu v vseh časih zelo močna, tako pred kot po letu 1848.

V fevdalni dobi je naše ljudstvo gledalo v tujerodnih graščakih pijavke, ki so jih samo izsesavali. Bili so povečini Nemci, prav tako tudi njihovi pomagači, kot valpti, oskrbniki in drugi, za katere so uporabljali kar nemška imena kot „flegarji“ in „fervalterji“. Nemška je bila tudi vsa višja duhovščina ter višje uradništvo, ki so bili brez stikov s priprostim ljudstvom. Z ljudstvo so imeli stik le dušni pastirji po farah in duhovnjah, ki so tudi sami izhajali iz kmečkega ljudstva in z njim živeli. Zato se jih je ljudstvo tudi zaupanjem oklepalo kot edinih izobraženih svetovalcev.

Boj za „staro pravdo“ se iz časov kmečkih uporov, ki je pozneje prešel v boj za

osebno svobodo, je bil pri nas spričo danega položaja, boj celotnega tlačnega ljudstva proti tujerodnemu tlačitelju, torej boj naroda proti narodu, čeprav v tedanjih časih o kakih nacionalnih programih še ni bilo sledu in naši kmetje se v svojem vsakdanjem boju, ki je trajal skozi vse življenje in iz roda v rod, se niso utegnili ukvarjati z učenimi oznakami svojih naravnih pravic, katerih upravičenost so pa v srcu čutili in se vprav zato s tako stanovitnostjo zanje borili.

Kako so se v letu 1848 slovenski kmetje zavedali svoje slovenske pripadnosti, izpričuje dogodek, ki se je bil pripetil v Grabštanju, pred okrajno gosposko. Bile so izvršene volitve v znamenite „Frankfurtske deputacije“, to je v vsenemški parlament, ki se je sestel takrat v nemškem Frankfurtu.

Grabštanjka gosposka, v katero so spadale tudi Radiše, je takrat bila še povsem slovenska. Kmetje so zato sklenili, da v parlamentu vsenemških dežel nimajo ničesar iskati. V grabštanski farni kroniki beremo naslednji popis tedanjih burnih dogodkov, ki ga priobčujemo v izvirnem besedilu:

„den 2. May 1848 fand hier bey dem herrschaftlichen Gebäude die Urwahl behufs der Frankfurter Deputation statt, wobey die meisten Insassen dieser Pfarre erschienen. Wenige davon gaben ihre Stimmen ab, die Mehrzahl aber hatte sich entfernt, weil sie aller gemachten Erklärungen ungeachtet bey der Meinung starrensinnig verharrte dies sey bey gegenwärtiger unruhiger Zeit eine geheime Verschreibung zur Nationalgarde und soinnigen Verteidigung des Landes gegen auswärtige Feinde. Die Wahl fiel auf Taucher und Podlem in Truttendorf und auf Schneider in Grafenstein.
Am 3. May 1848 um 5 Uhr früh erschienen bey dem dasigen Bezirksgebäude eine nicht unbedeutende Rotte von Bauern mit Knitteln und Dremmeln bewafnet, besetzte beyde Ausgänge desselben, und verlangte die Ausfolgung der geschlossenen Protokolle, mit dem Bemerken, dass sie ruhig abziehen wollen, sobald ihnen solche übergeben werden. Sämtliche Bauern waren von Radsberg, Rottenstein und Mieger. Die Urwahlprotokolle wurden von der Bez. Ob. ausgefolgt, und der Abzug geschah im Stillen.“

Celovec je še bil sredi strnjenege slovenskega ozemlja

V prvi polovici minulega stoletja je bila jezikovna meja še daleč na severozapadu od Gospe Svete, nekako pri Trgu (Feldkirchen) in na Osojskem jezeru. Sam se še dobro spominjam, kako sem pred prvo svetovno vojno kot 15-letni fantič bil z mojo pokojno materjo na obisku pri teti, materni sestri, na Holavcu, po nemško Wöflnitz, v vasi, ki leži med Blatogradom in Celovcem. Takrat so tam še vsi stari ljudje na vasi govorili med seboj slovensko, dočim je mladina že govorila nemško, a je še znala tudi slovensko. Takrat je še mali Celovec bil naravno središče Spodnje Koroške in je ležal še sredi strnjenege slovenskega ozemlja. Pa tudi mesto samo je bilo, kot so mi pripovedovali 80-letni starčki pred prvo svetovno vojno, še precej slovensko. Nemški element je predstavljalo samo plemstvo in višje uradništvo. Trgovci, obrtniki in delavci, ki so prihajali v dotiko s kmeti, pa so vsi znali dobro slovensko in ker takrat slovenščine v nobenih mestnih šolah niso poučevali, so jo pač znali od doma, torej so bili slovenskega rodu. To potrjuje tudi dejstvo, da so še v desetletju pred prvo svetovno vojno na Radišah, Podkrnosu, v Medgorjah in Zrelcu umirali stari kmetje in kmetice, ki niso znali niti besede nemško, pa so vendar vse

svoje življenje vsak četrtek vozili svoje pridelke, kot maslo, drva, jajca in drugo blago, v Celovec in ga tam prodajali. Očividno so v Celovec s slov. besedo zlahka shajali in se jim ni bilo treba učiti nemščine.

Kmečko življenje na Radišah je bilo zaključeno občestvo, čigar življenjski tok so določali letni časi, vreme in drugi naravni pojavi. Ker je bilo spričo pomanjkanja prometnih sredstev to občestvo zaprto samo vase, je v njih članih zbuvalo močan smisel skupne pripadnosti in to je bil po svojem bistvu prvi zametek slovenske narodne zavesti. Razne prireditve, kot domači prazniki (med, teritev, ženitovanja in sestajanje v vaški gostilni) so kljub pijančevanju, pretepom in preprirom povezovali vaščane v skupnost, gojili skupnega duha, katerega prvine so bile skupna usoda, skupne navede in skupni jezik. Izrazito slovensko domišljijo so budile številne narodne pripovedke o raznih čudovitih junakih in krasotih, jarih kačah in hudobnih grajščakih. Pa tudi razni kramarji, ki so peš pohajali iz kraja v kraj in prodajali svojo robo, so prinašali novice iz daljnih dežel, kjer ljudje govorijo isti jezik kot pri nas, in vzbujali v tlačnih Radiških Slovencih zavest, da nas je mnogo in da bo tudi naš čas še prišel. To je bilo posebno pomembno v času tlačanstva, ko jih je tepel bič tujega valpta.

Pa tudi na trgu v Celovcu so se po četrkih shajali kmetje iz bližnjih in daljnjih vasi ter si izmenjavali novice in izkušnje.

Ko so v prvi polovici minulega stoletja se začeli tudi sinovi našega rodu povzpeljati do višje izobrazbe, so dali dotlej podzavestnemu narodnemu čutu svojega ljudstva tudi vidno zunanjo obliko, zrastle je tako tudi politična in kulturna narodna zavest. Po vaseh pa se je začelo širiti znanje branja in pisanja. Spočetka so bili redki, ki so bili večji teh vednosti, toda pri njih so se zbirali sosede od blizu in daleč ter poslušali, kaj jim je njihov učenejši sovaščan bral iz časopisa ali iz knjig, ki so posebno po ustanovitvi Mohorjeve družbe v Celovcu v vedno večjem številu prihajale na Radiše in drugod po Koroškem. Tako se je v desetletjih borbe, kljub težkim izgubam, iz

K - O - N - E - C

OTTO HOFFMANN-WELLEMHOF:

Motorno kolo napredaj!

Bolje oblečeni gospod je dejal: „Dober dan!“

„O, dober dan, dober dan!“

„Prihajate zaradi motornega kolesa? Rečem vam: To vam je kolo, to vam je stroj!“ Lastnik je sanjavo povedal trepalnice, obenem pa je dvignil kvišku desno roko, katere iztegnjeni palec in kazalec bi naj ponazarjala edinstveno kakovost njegovega vozila.

„Da, prihajam zaradi motornega kolesa,“ je potrdil bolj oblečeni gospod.

„Trenutek, samo trenutek, prosim! Samo sekundo!“ — Stopil je k vratom in zaklical v hišo: „Medi, takoj mi daj ključ za garažo! Prišlo je neko kolo radi gospoda, nemišiel, prišel je nek gospod zaradi kolesa!“ Z brezmočnim smehljajem na obrazu se je obrnil proti kupcu, kot da ga prosi odpuščanja. Ta pa mu je s prijateljskim namigom dal razumeti, da ta nezatna nezdodica ni prav nič vplivala na njegove namene.

„Medi, halo, Medi!“

Nič se ne zgane. Lastnik razburjen odide. Slišati je le še razburjen šepet: „Hitro, hitro, daj sem!“

„Kako pa izgleda?“

„Naredi zelo prijeten vtis, strašansko prijeten človek mora biti, se mu takoj vidi!“

Pojavi se skokoma in brez sape: „Tako, prosim — pa oprostite!“

„Kaj še, prosim, prosim!“

Oba gospoda se podata k garaži. Vrata se odprejo. Oba obstaneta v slovesnem molku. Z zmagoslavnim pogledom ošine lastnik bodočega kupca. — „Lep motor!“ pripomni ta mirno po daljšem premolku.

„Ali ni res? Krasen motor! Naravnost čudovit motor! In zanesljiv, rečem vam! Z njim sem opravil najdaljše vožnje brez sleherne sitnosti, po dolgem in počez po Evropi, na tisoče kilometrov!“ Nenadoma je videti, kako se je notranje zdrznil. „To se pravi, da z njim pravzaprav niti nisem tako veliko vozil.“

„In motor!“ — „Prvovrsten.“ — „Valjji?“ — „Izvrstni, izvrstni!“ — „Vzmeti?“ — „Kot maslo!“

je na ograjo in zamišljena vonjala cvet. Globoko v duši ji je zaživela slika: fant na konju! Zavihala je rokave in zasanjala. „Ta Niko! Kako je pripraven, dober!“ Iz sanj jo je zdramila pesem. Visoko na konju je pridiral Niko. Hitro je razjahal, potrepljal rjavca po gobcu in ga peljal v hlev.

„Lepših fantov na svetu ni!“

Glas se je dvigal. Podstavila je Tilka in ga spremljala v altu.

„Lep glas imaš, Niko!“

Osnažil si je obleko in pristopil k ograji. „Lepo me spremljaš!“ je pohvalil.

„K petju bi hodil,“ je vabila. „Jutri zvečer bodo pevške vaje. Pojdi z menoj!“

„In Janez?“

„Lepo te prosim, On je basist. Tenorjev nam manjka. Še zadovoljen bo!“

„Ne vem,“ je zamišljeno zategnil.

„To si čuden! Kaj pa Janezu mar? Saj sem te jaz povabila!“ Stegnila je roko in mu zataknila nagelj. Poduhal ga je in poljubil.

„Pojdeš?“

„Da!“

(Dalje prihodnjič)

zatiranega tlačanskega ljudstva porajal narod v današnjem pomenu besede.

S tem zaključujem te skromne paberke ljudskega izročila, ki sem jih dolga leta zbiral, a v zimskih mesecih s trudom zapisoval. Rečem s trudom, kajti vse svoje življenje sem bil kmet in si z žulji in znojem služil vsakdanji kruh, zato je moja roka spretnejša pri oralu kot pri pisalu.

Popisal sem to, kar sem zbral zato, ker menim, da je bilo po vsej verjetnosti življenje tudi drugod po Koroškem podobno žitju in bitju Radišanov v minulemu stoletju. Zahvaljujem se uredniku, ki je moje zapiske priredil za tisk, pa tudi vsem čitateljem za potrpežljivost pri branju.

Lambert Pisjak,
kmet na Radišah.

F. GRIVSKI:

13

Ozniki POVEST

Pred hišo so vzdicali nov lesen hodnik z lepo izrezljano ograjo, na katero je Tilka nanesla rdeče gorečke, nageljne in dišečo elvižo. Ob zidu je hlapec zasadil vrtnice, rdeče in rumene, ki so prepletale visoke stebre, na katerih se je vzpenjal senčnat latnik.

Stara kmečka hiša se je prelevila v nov dom, le kolnica je ostala ista.

„Gospo! postajaš, Gregor!“ se je ponorčeval Peter.

„Kaj bi ne, gosposkega hlapca ima pri hiši!“ je pičil Janez, ki mu ni bilo prav, da je dobil tekmeča.

„Kaj bi se ujedal,“ je ponosno odrezal Gregor. „Niko je fant, da mu ga ni para. Za dva vzdigne, spretno poganja, vsakega dela se loti in nikoli ne nerga! Le poglejta, kako hitro je razložil!“

Mimo je Niko pripeljal prazni voz. Visoko zravnal je zamahnil z bičem in po-

ganjal konja.

„Pa bi zaklel, Niko,“ se je smejal Janez. „Če ne kolneš, nisi furman.“

„Le kar sam preklinjaj, Janez! Moja konjiča vlečeta tudi brez pridušanja! Hihot!“ Konja sta vzpela vratove in potegnili v močnem zaletu.

„Kaj nisem dejal,“ je ponosno poudaril Gregor. „Fant od fare!“

„Iz katere fare?“ se je razkoračil Janez.

„Naj bo iz katere hoče! V našo ga bom pripisal!“ je odbil Gregor.

„Kaj ga boš vzela za zeta!“ se je namuzal Peter. Janez je škodoželjno poškilil.

„Zakaj pa ne!“ je odločno odvrnil Gregor. „Prav nič napačen ni bi bil!“

V poletnih večerih so ob potoku prepevali slavci. V duhtečem bezgu so se zibali in drobili pesem za pesmijo. Od sonca ožgani oleandri so znova zažareli in zadišali v večernem hladu. Lahek vetrič je prenašal ptičje speve po vrtovih. Niko je napajal konje. Zajahal je rjavca in zavriskal, da je odmevalo po vasi. Na vrtiču pred hišo je prilivala Tilka. Položila je kanglo pred gredice in utrgala velik rdeč nagelj. Naslonila se

„In k temu je treba prišteti še stroške. Preden ga kupim, ga moram dati v splošni pregled in popravilo.“

„Čemu neki? Pred tremi dnevi sem ga dobil iz splošnega popravila!“

Kupec se čudi v dvomu: „... je bil v splošnem popravilu?“

Lastnikov pogled je poln ponosa. „Da, izvršil ga je sam glavni inženir. Rekel je, da takega motorja ne dobi vsak dan pred oči.“

„In je torej vse, prav vse v popolnem redu?“

„Da, vse, do zadnjega vijaka!“

Izgleda, da je sedaj kupec popolnoma zadovoljen: „Lepo in prav,“ spregovori. „Potem pa mi povejte še nekaj: Zakaj ste pa potem včeraj — dovolite, da se vam predstavim, moje ime je ing. Wagner od firme „Motorwagner“ — zahtevali povračilo denarja za splošno popravilo. Zakaj ste trdili, da oljna naprava ne deluje, da zaklopke (ventili) stavkajo, da na sedežu ni moč sedeti, da motor ne razvija večje brzine kot Lohengrinov labod? Zakaj, če vas smem vprašati, zakaj?“

SKOČIDOL-VERNBERG-PODRAVLJE

(Nadaljevanje s 4. strani)

ne kapele Belohuby, kakor je bil pred letom dni umrl *Peter Kernal* (tudi tega starši so prišli v onih letih iz Češke) po smrti svojega očeta kapelnik po vsem Koroškem sloveče kapele Kernal!

Oba — Avgust in Anton Belohuby — sta bila češkega rodu, a priučila sta se oba v besedi in pismu tudi slovenščine in nemščine, bila pa sta oba tudi vedno verna in verske dolžnosti izpolnjujoča katoličana. V posestvu mu sedaj nasleduje njegov sin Anton jun. Belohuby. Ob smrti je bil v 89. letu življenja. Obema je bil t. r. sopotnik v večno slavo Jezus sam, ker sta izdihnila vsak na svoj dan oba kmalu po prejeti sv. popotnici! Vsem tu navedenim je z udeležbo pri pogrebu izkazalo mnogo vernikov zadnjo čast! — Naj vsak v svojem grobu mirno spi, dokler se končno spet ne prebudi! Trajen jim spomin!

Vseh pogrebov je bilo lansko leto med 1350 farani 18, iz ene same vasi (Dole) 6. — Rojstev oz. krstov je bilo vseh 28. — Porok pa 12, od katerih je pa 8 parov šlo se poročiti navadno v Beljak k Sv. Nikolaju. Naj bodo vsi zdravi, zvesti in srečni!

Naročili smo nov božji grob in tri nove zvonove. V misijonišču Vernberg se vršijo zlasti pozimi t. r. neprestano razni poučni in vzgojni tečaji. — Letos je doslej malo snega, a mnogo mraza in ledu, zato so imeli povsod okoli tudi veliko „šisanja“ (streljanja) po ledu. Je to zdrav in kratkočasen šport, a kljub temu včasih tudi kak strelovec nesrečno zdrkne in pade. Da potem le vsak spet srečno vstane, je pa vse spet dobro. In to je za nas vse najboljše!

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 17. 3.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 8 pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 18. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. 18.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — TOREK, 19. 3.: 14.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — SREDA, 20. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev: Pred mikrofonom je mešani zbor iz Globasnice. 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 21. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Na zapečku: Z mikrofonom R. C. smo tokrat v Svečah. — PETEK, 22. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Za naše malčke: Velikokljuna gospa šoja. — 18.45 Narodne in umetne pesmi. — SOBOTA, 23. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 24. 3.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 8 pesmijo pozdravljamo in voščimo.

V nočeh, ko veter buči čez Črno goro...

(Nadaljevanje s 6. strani)

gale. Stopil je tako tesno k ženi, da je čutila njegov dih na svojem licu.

„Igraj,“ je dahnila ženska in se trudno naslonila ob podboje vrat. Milan je gledal ženo pred seboj. Njene ustne so bile lahno odprte. Mošnja z zlatom pa se je na njenih prsih z dihanjem sunkovito dvigala in padala.

Milan je tedaj nastavljal piščalko na ustne in prevzela ga je čudna sila, da je začel igrati. V začetku okorno, tipajoče, nato pa je prelil vso svojo bolečino in srečo v svojo godbo in igral kot čarovnik.

Vanesku je doma do polnoči čakal na svojo ženo. Kakor zver je praskal ob lesenem oknu in hotel s svojimi očmi predreti trdo temo. Ko je napočilo jutro, je besno pograbil puško na steni in zdiral s svojo hromo nogo čez vrt in koruzo tja k pastirjevi bajti.

„Lopov,“ je klel in stiskal pesti in usta so se mu penila, ko je kot norec divjal čez pašnik proti staji. Težko sopeč se je ustavil pred pastirjevo kočjo.

Okrog pastirjeve bajte pa je stala gruča ljudi, taki kot so prišli s slamnatih ležišč ali pa iz koruze na polju: žene, otroci in starčki so stali tu in skoraj dihati niso upali. Nad njihovimi glavami pa je vriskala godba Milanove piščalke, ki je izbila besnemu Vanesku puško iz rok. Milanova godba je zbudila pastirje iz spanja, da so se ponoči priplazili k njegovi bajti, kjer so ga našli, kako je igral pred ognjiščem neki tuji ženi, ki se je trudno in zamaknjena naslanjala ob vrata. Dolge ure so stali tu v hladni jutranji rosi, pa se tega niso zavedali. Milan pa je venomer godel.

Dolgo je stal Vanesku na mestu. Ustne so mu drhte, puška pa je ležala ob njem. Nato pa se je molče obrnil in se vrnil. Bil je za leta starejši.

Milan se je še istega dne napotil s svojo čredo čez goro. Z njim je šla mlada žena.

Nihče pa ne ve, kam je krenil in nihče ga tudi ni več videl. Le v nočeh, ko veter buči čez Črno goro, zaslišijo ljudje še danes njegovo godbo, godbo, ki jim težko lega na srce in po kateri uglašajo svoje narodne pesmi.

To so tiste žalostne narodne melodije, ki jih je učil Milan, božanski godec, ki je bil zgolj pastir, pa kljub temu kralj med svojimi ljudmi.

Lorenc Mak

Razmerje med delavstvom in podjetniki

O vprašanju masovne proizvodnje ter odnosih med kapitalom in delavstvom je minuli ponedeljek v knjižnični dvorani Ameriškega doma v Celovcu predavala gospa Elvira T. Marquiss iz Los Angelesa (USA).

Predavateljica, ki je po rodu iz Hamburga, je že v mladosti odšla v Ameriko in je danes med vidnimi osebnostmi poslovnega življenja v velenestu Los Angeles v Kaliforniji. Poleg skrbi za svoje poslovne interese pa vsako leto odide na krožno potovanje po svetu in predava po raznih mestih o ameriškem načinu življenja in gospodarstva.

Iz njenih zanimivih izvajanj smo spoznali miselnost ameriškega poslovnega sveta, ki je vprav z ustvaritvijo ravnotežja in sodelovanja med delavstvom in podjetniki, to je med delom in kapitalom, postavil industrijsko proizvodnjo na nove temelje plodnega sožitja in s tem omogočil veliko ameriško blagostanje. Na laž je postavil tudi prerokovanje Marksa in njegovih učencev do danes o neizogibnem nasprotju teh obeh glavnih faktorjev gospodarskega procesa in o neobhodni potrebi razrednega boja.

Po predavanju se je razvila zanimiva diskusija.

Pestro in zanimivo

POROKA NA DALJAVO

Pred kratkim se je poročil g. Lo Giudice, ki živi v Avstraliji, z neko Sicilijanko iz Messine. Obred so opravili po zastopnikih, ker sta bila ženin in nevesta odsotna. Kljub temu sta se slišala, ker so poroko odajali po radiu v Avstraliji in istočasno v Messini. Kmalu se bomo na daljavo lahko tudi prepirali, a dobro je, da nihče ne bo mogel pograbiti metle.

ŽENSKES SO NAJBOLJ ZADOVOLJNE

V Tuneziji je stopila v veljavo nova ustava, ki odpravlja mnogoženstvo, to je zakon z več ženami hkrati. Moški odslej tudi ne smejo zavreči svoje žene. Če se hočejo od nje ločiti, morajo zaprositi za razpoko.

Z novimi predpisi so najbolj zadovoljne ženske. Zbralo se jih je 300 pred vladno palačo ter so se javno zahvaljevale ministrskemu predsedniku.

OBLETNICA „DUNAJSKE KLOBASE“

Letos je minulo 150 let, odkar je mesar Jurij Lahner, doma iz Frankfurta, prišel na misel tako imenovane „dunajske klobase“ ali hrenovke, ki so jo po Lahnerjevem rojstnem mestu nazivali „frankfurterico“. Svoje izdelke je mož prodajal iz vročih kotlov po dunajskih ulicah v polnočnih urah, ko so se ponočnjaki vračali domov ter si želeli, preden ležejo, še majhen prigrizek.

Ko so ljudje zvedeli, da jedo hrenovke tudi na cesarskem dvoru, je klobasa zaslovela po vsem svetu. V Ameriki jo imenujejo „hot dog“ ter je pojedno dnevno po en milijon parov.

OTVORITEV

modernega električnega gospodinjstva

je bila v ponedeljek, dne 11. marca 1957

DR. HANS BOGNER
CELOVEC-KLAGENFURT, OBSTPLATZ 4, TEL. 63-80

Gospodinje!

Obisk naše trgovine se splača!
Prinašamo vedno najnovejše predmete za moderno gospodinjstvo.
Brezplačna predavanja, strokovni nasveti, dalekosežni kreditni sistem.

K OTVORITVI

SAMO KRATKO ČASA

Posebno predavanje MIXI 1957

Najmodernejši nemški izdelek na področju kuhinjskih strojev Vam ka-
žemo vsak dan od 9.30 do 18. ure.

Brezplačne poskusne jedi

Pri izgradnji te trgovine so sodelovali:

Arch. Dipl.-Ing. Rudolf Nitsch, Klagenfurt, Bahnhofstrasse 8
Ing. Herbert Egger, Klagenfurt, Bahntrasse 8
Ing. Walter Plass, Metallbau, Klagenfurt, Heckenweg 11
Ing. Leopold Wilfan, Elektromeister, Klagenfurt, Theatergasse 4
Albert Puschnig, Malermeister, Klagenfurt, St.-Veiter Strasse 10
Adolf Mirnig, Möbeltischlerei, Klagenfurt, Siebenhügelstrasse 70
Karl Hannig, Bodenverlegung, Klagenfurt, Kardinalplatz 8

Blattnig

za pomlad so pripravljene

čevlji

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 Š (IN 10% DAVKA)

Pondarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

Keuschnigg-semena

ustanov. leta 1879

Priljubljena in preizkušena veletrgovina
za semena

Celovec-Klagenfurt, Heuplatz 6

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT
STADTTHEATER

15. do 21. 3.: „Susi und Stroh“
(CinemaScope — barvni film)

PRECHTL

15. do 21. 3.: barvni film: „Der
Schandfleck“ (Ludvig Anzengruber)

KAMMERLICHTSPIELE

„Zwischen Himmel und Hölle“
(ni za mladino)

WULFENIA

15. — 19. 3. film o zakonu: „Heute
heiratet mein Mann“
20. do 21. 3. Najboljši film leta:
„Das Lied der Strasse“ (Ni za mladi-
dino)

KAUFT SCHUHE
BEI

Geohac

POROKA

Za vsako nevesto primerne
okraske za glavo, novosti v
nevestinih pajčolanah, mirte,
za camarje, velika izbira
v strokovni trgovini „PRIN-
ZESS“, Klagenfurt, Alter
Platz 34.

Crke za portal pri Jenoch,
Tudi Neon-razsvetljava.
Klagenfurt, Herrngasse 14

Enoosni priklonniki, osi za pri-
klonnike, platišča, vzmeti in obro-
če dobavlja rabljene in poceni
AUTOVERWERTUNG FRANZ
RUMWOLF, Klagenfurt, Flatscha-
cher Strasse 18, telefon 37-78.

Najceneje

BLAGO, PERILO, VOLNO

Zato ne zamudite ugodne
prilike in zglasite se čimprej
pri

L. MAURER

CELOVEC-KLAGENFURT
Alter Platz 35

Oglašuj
v našem listu!